

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет економіки та менеджменту

(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

завідувач кафедри

Попова О.Ю.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ ” 2021 року

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему «Економіко-правові проблеми забезпечення трудових гарантій і соціального захисту населення»

Виконав: студент 4 курсу, групи МЕН₃-17

(шифр групи)

спеціальності 073 Менеджмент

Братко Євген Олександрович

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник: д.е.н., професор, професор кафедри УФЕБ Ляшок Я.О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент: к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства

Табачкова Н.А..

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Нормоконтроль:

доц. В.М. Антоненко

(підпис)

(дата)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

студент

(підпис)

Покровськ – 2021 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет економіки і менеджменту
Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки
Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»
Спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва)

Затверджую:
зав. кафедрою УФЕБ
О.Ю. Попова
«__» _____ 2021р

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студента
Братка Євгена Олександровича

1. Тема роботи «Економіко-правові проблеми забезпечення трудових гарантій і соціального захисту населення»

керівник проекту (роботи) Ляшок Ярослав Олександрович, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по інституту від « 19 » 04 2021 р. № 175

2. Термін здачі студентом закінченої роботи 15 червня 2021року

3. Вихідні дані до роботи матеріали звіту про переддипломну практику, фінансово-економічні показники закладу, статут, річна фінансова звітність

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): поняття і нормативно-правова база соціального захисту населення; пільгові категорії та особливості роботи з ними; правові та організаційні засади діяльності управління праці та соціального захисту населення; загальна характеристика установи; аналіз і оцінка фінансових показників; договірні відносини та економіко-правові особливості їх впровадження; ефективність діяльності юридичної служби; концепція вдосконалення державної сфери надання пільг; вдосконалення правового забезпечення соціальної допомоги в Україні

5. Перелік графічного матеріалу: основні положення дипломної роботи; основні види цільових фондів України; надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям за 2018 – 2020 роки; надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки; концепція вдосконалення державної сфери надання пільг; запропоновані заходи з підвищення ефективності адміністрування системи соціальної допомоги

6. Консультанти з проекту (роботи), із зазначенням розділів, що їх стосуються

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1.	д.е.н, проф. Ляшок Я.О.		
2.	д.е.н, проф. Ляшок Я.О.		
3.	д.е.н, проф. Ляшок Я.О.		
Нормо-контроль	к.е.н., доц. Антоненко В.М.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір і затвердження теми дослідження	10.04.2021	
2.	Складання завдання на виконання дипломної роботи, складання плану роботи	10.05.2021	
3.	Вивчення економічної літератури з обраної теми роботи та написання першого розділу	25.05.2021	
4.	Аналіз статистично-економічної інформації з досліджуваної проблеми та написання другого розділу дипломної роботи	15.06.2021	
5.	Розробка рекомендацій та заходів щодо підвищення ефективності, які розглянуті в ракурсі обраної теми роботи	20.05.2021	
6.	Оформлення вступу, висновків, реферату, демонстраційних аркушів	25.05.2021	
7.	Подання виконаної роботи на зовнішнє рецензування	5.06.2021	
8.	Попередній захист дипломної роботи, підписання дипломної роботи у завідувача кафедри та подання документів до ДЕК	15.06.2021	

Студентка

(підпис)

Керівник роботи

(підпис) Я.О. Ляшок

АНОТАЦІЯ

Братко Є.О. «Економіко-правові проблеми забезпечення трудових гарантій і соціального захисту населення» /Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 073 Менеджмент. –ДВНЗ ДонНТУ, Покровськ, 2021.

У роботі проаналізовано нормативно-правову базу соціального захисту населення; вивчені фінансово-економічні умови діяльності закладу; надані пропозиції правового і організаційного характеру щодо вдосконалення трудових гарантій та соціального захисту населення

Ключові слова: соціальний захист, державні пільги, адресна допомога, гарантії, субсидія, соціальна політика

ANNOTATION

Bratko Ye.O. "Economic and legal problems of labor guarantees and social protection" / Final qualification work for the degree of "bachelor" in the specialty 073 Management. - DonNTU, Pokrovsk, 2021.

The normative-legal base of social protection of the population is analyzed in the work; studied financial and economic conditions of the institution; provided proposals of legal and organizational nature to improve labor guarantees and social protection Keywords: social protection, state benefits, targeted assistance, guarantees, subsidy, social policy

ВСТУП	5
1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ І ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	9
1.1 Поняття і нормативно-правова база соціального захисту населення	9
1.2 Пільгові категорії та особливості роботи з ними	18
1.3 Правові та організаційні засади діяльності управління праці та соціального захисту населення	24
2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВОГО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	30
2.1 Загальна характеристика установи та основні напрями діяльності	30
2.2 Аналіз і оцінка фінансових показників	40
2.3.Договірні відносини та економіко-правові особливості їх впровадження.....	50
2.4 Ефективність діяльності юридичної служби	76
3. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ТРУДОВИХ ГАРАНТІЙ І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	61
3.1 Концепція вдосконалення державної сфери надання пільг	61
3.2 Вдосконалення правового забезпечення соціальної допомоги в Україні.....	68
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Кінець XX сторіччя відзначився низкою нових чинників розвитку суспільно-економічних систем. Науково-технічний прогрес, зміна місця людини у виробництві й зростання частки розумової праці, яка потребує підвищення освітнього рівня та росту індивідуальної свободи, зростання загальної ефективності суспільного виробництва й певне послаблення безпосередньої залежності людства від природних умов привели в останні десятиріччя до підвищення ролі позаекономічних чинників суспільно-економічного прогресу. Серед них – соціальні, політико-правові, морально-психологічні, культурно-етичні, природно-демографічні, чинники.

За своєю суттю ринковий принцип суперництва економічних суб'єктів має чіткий асоціальний зміст, оскільки не передбачає підтримки тих, хто з певних причин виявився нездатним до участі у ринковому змаганні. Існує ряд питань, які ринок не може вирішувати в принципі, оскільки реагує лише на потреби, що можуть бути виявлені через попит, тимчасом як багато чинників ним не вимірюються, оскільки вимагають спрямування ресурсів за позаекономічними потребами: підтримка культури, освіти, екології, наукових досліджень тощо. Водночас, необхідною умовою стабільності господарської системи є відсутність соціальної напруги, і, зрештою, виявляється, що система соціальних гарантій, економічно чужа ринковій економіці, є об'єктивно їй необхідною. Агентом, який здатен відбивати загальнонародний інтерес, враховуючи й позаекономічні потреби, є держава. Соціальна політика є також складовою процесу відтворення робочої сили, істотно впливає на її вартість та якість.

З прийняттям Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1996р., Закону “Про економічну самостійність Української РСР” від 30 червня 1990р. та схвалення Акту проголошення незалежності України від 24 червня 1991р. розпочалося становлення України як суверенної, незалежної, демократичної держави та взято курс на проведення економічних реформ з

поступовим переходом до ринкової економіки.

Цей процес, на жаль, супроводжується значними економічними та соціальними втратами, які виявляються в суттєвому зниженні рівня життя населення, реальної заробітної плати і пенсій зростанні безробіття, в появі значної кількості громадян, які опинилися за межею бідності. Ринкова система, головною ознакою якої є конкуренція заснована на визнанні нерівності членів суспільства в розподілі суспільного продукту та призводить до суттєвої диференціації доходів населення. Ринкові відносини не гарантують усім права на працю, освіту, медичне обслуговування, не забезпечують збереження реальної купівельної спроможності грошових доходів. У зв'язку з цим виникає коло питань щодо державного впливу відносно соціального захисту населення.

У ст.46 Конституції України від 28 червня 1996 року визначено, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Із змісту зазначеного положення витікає, що держава не є пасивним спостерігачем при реалізації прав і свобод громадян, а активним учасником забезпечення їх реалізації, держава зобов'язує себе здійснювати функцію соціального захисту громадян. Законом України "Про громадянство України" від 18 січня 2001р. визначено, що громадянство України передбачає постійний правовий зв'язок особи та Української держави, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках; держава гарантує і захищає конституційні права і свободи своїх громадян. Зазначене ще раз підкреслює законодавче закріплення за державою такої функції, як соціальний захист громадян.

Основною метою нашої держави у сфері соціальної політики, одним із елементів якої є соціальний захист громадян, можливо визначити як створення умов для вільного та всебічного розвитку особистості, для її гідного існування. Вихідним положенням державної політики соціального захисту має бути принцип соціальної

справедливості, який поряд з соціальною рівністю у відносинах між людьми та забезпеченні соціальних гарантій є одним з основних принципів соціальної держави.

Актуальність даної роботи обумовлена також низкою чинників, зокрема: головним завданням системи соціального забезпечення на сучасному етапі трансформації українського суспільства за умов прогресуючої диференціації доходів є боротьба з бідністю. Завдання боротьби з бідністю має отримати пріоритет перед іншими функціями, що забезпечуються наданням соціальних допомог – зокрема, грошовими, такими як страхування та згладжування доходів. Акцент на боротьбі з бідністю – не оціночне судження про належну роль соціальних допомог, а наслідок поточних соціально-економічних процесів.

Завдання уряду ускладнюються, оскільки потрібні нові, більш сучасні системи для надання соціальних допомог, послуг системи охорони здоров'я, освіти та підготовки кадрів в період, коли ресурси жорстко обмежені. Незначними є також інституційні можливості: не вистачає спеціалістів, що володіють необхідною кваліфікацією для розробки програм законодавчих заходів та окремих законопроектів. Політики, як правило, не ознайомлені з основними економічними поняттями, слабо розуміються на економічних стимулах, часто погано розуміють роботу ринкових механізмів і не усвідомлюють важливості ефективної системи регулювання.

Як з метою досягнення цих завдань, так і для того, щоб соціальні допомоги полегшили функціонування ринку праці, необхідно змінити успадковану від минулого систему соціального забезпечення, зокрема в сфері надання пільг, які є надзвичайно важким тягарем для державного бюджету. Проте скасування окремих пільг має проводитись з урахуванням того, що для багатьох груп населення це буде черговим кроком до зубожіння. Ця політика повинна формуватись з урахуванням міжнародного досвіду.

Тому проблема забезпечення трудових гарантій і соціального захисту пільгових категорій населення дуже актуальні на наш час.

Предметом дослідження дипломної роботи є трудові гарантії і соціальний

захист пільгових категорій населення.

Об'єкт дослідження – управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради.

Метою дипломної роботи є аналіз забезпечення трудових гарантій та соціального захисту населення з подальшим їх вдосконаленням.

Для досягнення мети автором поставлені такі задачі:

- проаналізувати нормативно-правову базу соціального захисту населення;
- охарактеризувати діяльність управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради;
- виділити основні напрямки діяльності установи та їх забезпечення;
- проаналізувати діяльність юридичної служби;
- надати пропозиції правового і організаційного характеру щодо вдосконалення трудових гарантій та соціального захисту населення.

Логіка поставлених задач обумовлює структуру дипломної роботи, яка складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел.

У вступі зазначені актуальність, новизна проблеми, предмет, об'єкт, мета та задачі роботи.

У першому розділі роботи проаналізовані теоретико-правові та організаційні засади соціального захисту населення, виділені пільгові категорії населення і особливості роботи з ними.

Другий розділ являє собою аналіз фінансового і правового забезпечення (на прикладі управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради”.

В третьому розділі наведені основні шляхи удосконалення економіко-правової діяльності по забезпеченню трудових гарантій та соціального захисту населення з позиції правової та економічної науки.

У висновках у концентрованому вигляді надані підсумки аналізу та пропозиції автора.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ І ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

1.1 Поняття і нормативно – правова база соціального захисту населення

Необхідність соціального захисту непрацездатної частини населення виникає в суспільстві в період інтенсивного розвитку індустрії та, відповідно, росту працівників найманої праці.

Найважливішим фактором необхідності соціального захисту є різке зниження рівня забезпеченості працenneактивної частини населення.

Нормативно-правову базу соціального захисту громадян становлять:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.

Термін «соціальний захист», що використано в Конституції України, має ширше значення і включає в себе «соціальне забезпечення». У ст. 46 Конституції України зазначено: "Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості". В цій же статті визначається мінімальний рівень такого забезпечення: "Пенсії та інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом".

2. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р.

Цей Закон відповідно до Конституції України, гарантує всім непрацездатним громадянам України право на матеріальне забезпечення за рахунок суспільних фондів споживання шляхом надання трудових і соціальних пенсій.

3. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року. Закон установлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної допомоги з

урахування складу сім'ї, її доходів, віку, стану здоров'я дітей тощо.

4. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 року. Закон спрямований на реалізацію конституційних гарантій права громадян на соціальний захист – забезпечення рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму шляхом надання грошової допомоги найменш соціально захищеним сім'ям.

5. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 року. Цей Закон визначає основи соціальної захищеності інвалідів в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічних, політичних і соціальних сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями і інтересами.

6. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року. Визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я, умов проживання і трудової діяльності, соціального захисту потерпілого населення.

7. Закон України від 1 березня 1991 року «Про зайнятість населення». В умовах ринкової економіки і рівноправності різних форм власності цей Закон визначає правові, економічні та організаційні основи зайнятості населення України, і його захисту від безробіття, а також гарантії з боку держави в реалізації громадянами права на працю.

8. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року.

9. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року.

До нормативно-правової бази соціального захисту населення входять такі постанови:

1) «Про підвищення соціальних гарантій для населення» Постанова

Верховної Ради України від 29 квітня 1992 року;

2) «Про додаткові заходи щодо соціального захисту багатодітних сімей» Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 1992 року;

3) «Про зміцнення фінансового стану Фонду соціального страхування України» Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 1992 року;

4) «Про збереження середньої заробітної плати за вагітними жінками на період обстеження в спеціалізованих медичних закладах» Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 1991 року тощо.

Соціальне забезпечення визначається як система державних і суспільних заходів із матеріального забезпечення громадян на випадок старості, інвалідності, хвороби, в разі втрати годувальника та в інших установлених законодавством випадках.

У систему соціального забезпечення в широкому розумінні цього поняття входить і державне соціальне страхування робітників і службовців, яке здійснюється зі спеціальних фондів, що створюються з внесків підприємств і установ.

Соціальний захист військовослужбовців, осіб, які мають особливі заслуги перед країною, працівників науки, письменників, композиторів, трудівників образотворчого мистецтва і деяких інших категорій, а також членів їхніх сімей здійснюється з бюджетних асигнувань відповідних міністерств і відомств та їхніми органами на місцях.

Поряд із державними формами соціального захисту існує соціальний захист коштом громадських організацій.

Види соціального захисту різноманітні, але головними з них є пенсії та допомоги. До системи соціального забезпечення, у широкому розумінні цього поняття, входять пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, державне соціальне страхування, пільги, медичне й санаторно-курортне лікування, соціальні гарантії тощо.

Пенсії – щомісячні виплати громадянам із спеціальних фондів у випадках

старості, інвалідності, вислуги років, втрати годувальника.

Допомоги – всі інші грошові виплати громадянам у випадках, передбачених законом.

Соціальні послуги – оплата житлово-комунальних послуг, проїзд на транспорті, санаторно-курортне, медичне обслуговування і лікування, професійна реабілітація інвалідів, допомога сім'ям з дітьми, соціальні послуги ветеранам війни, військової служби та інші.

Важливе місце в системі заходів із соціального захисту посідає трудове влаштування осіб, які частково втратили працездатність, та пов'язане з ним виробниче навчання і перекваліфікація в професійних школах і навчальних майстернях. Інваліди війни і праці, а також престарілі, які потребують догляду та не мають родичів, за їх бажанням поміщуються в інтернати та будинки інвалідів на повне державне забезпечення; для інвалідів-дітей організовано спеціальні дитячі будинки. До інших видів соціального захисту відносять: надання путівок на санаторно-курортне лікування, протезування, забезпечення колясками та автомобілями для інвалідів, допомогу з вагітності й пологів, за народження дитини, багатодітним та самотніми матерями і малозабезпеченими сім'ями, в яких є діти, і т. ін.

Соціальний захист є складовою соціальних гарантій населенню, які повинні забезпечуватися державою за ринкових умов відповідно до засад соціальної політики. До таких гарантій належать:

гарантування кожному працюючому громадянину мінімального рівня заробітної плати, її індексації згідно з прожитковим мінімумом;

задоволення освітньо – культурних потреб та належного рівня охорони здоров'я з метою всебічного розвитку особистості;

захист купівельної спроможності малозабезпечених громадян;

вирівнювання рівнів життя окремих категорій населення тощо.

Забезпечення цих гарантій можливе за умови комплексного використання різних методів і важелів, зокрема, реалізації конституційних прав громадян на

працю і допомогу з безробіття, за провадження оплати праці не нижче мінімального рівня, індексації зарплати в умовах зростання цін та прожиткового мінімуму, надання державної допомоги, пільг та інших видів соціальної підтримки малозабезпеченим сім'ям та сім'ям, які мають дітей, матеріального забезпечення у разі досягнення пенсійного віку, тимчасової або постійної втрати працездатності, втрати годувальника тощо.

Отже, зміст соціальних гарантій у цілому і соціального захисту населення зокрема є методом забезпечення збоку держави задоволення необхідних потреб громадян на рівні соціально визначених норм. Форми і методи соціального захисту населення повинні забезпечити кожного громадянина життєво необхіднішими потребами не нижче прожиткового мінімуму. Особливістю соціального захисту є його адресна спрямованість, тобто соціальна допомога повинна надаватися тим громадянам і в таких обсягах, яких вони потребують.

Обсяг коштів, які спрямовуються на соціальний захист населення, залежить від фінансових можливостей держави, які визначаються обсягом ВВП та науково-обґрунтованим оптимальним обсягом фонду споживання. Здійснюючи соціальні виплати, держава дотримується визначених параметрів. І тому за умов економічної кризи не здатна забезпечити соціальний захист населення на належному рівні.

Основними джерелами фінансування соціального забезпечення і соціального захисту населення є соціальні та благодійні, а також бюджетні фонди.

Усі цільові фонди поділяються на дві групи. Першу становлять постійні (соціальні) фонди, створення яких пов'язане з виділенням окремих функцій держави. Так, в частині реалізації соціальної функції особлива увага приділяється соціальному страхуванню. У зв'язку з цим окремо створюються спеціальні фонди з метою гарантованого забезпечення цих видатків. Другу групу становлять тимчасові фонди, які формуються з метою прискореного вирішення актуальних проблем. Вони створюються за конкретною необхідністю

і після вирішення проблеми закриваються.

Особливу роль у забезпеченні соціального захисту населення відіграють соціальні фонди, за рахунок яких здійснюються виплати більшості соціально незахищеним категоріям населення. До таких фондів належать: Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування, Фонд сприяння зайнятості населення, Фонд для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, Фонд соціального захисту інвалідів та інші. Окремі цільові фонди згідно з чинним законодавством включаються до державного бюджету України, а функціонують самостійно. За допомогою коштів соціальних фондів оплачуються соціальні видатки понад суми, передбачені у бюджетах усіх рівнів. Вони є додатковим джерелом соціального захисту населення.

Порядок формування і використання коштів позабюджетних соціальних фондів визначається відповідними положеннями.

Конституція України передбачає, що пенсії, інші види соціальних виплат і допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Основними видами соціального забезпечення є:

- пенсійне забезпечення;
- соціальне страхування;
- допомога сім'ям з дітьми;
- інші види соціальної допомоги;
- утримання установ соціального забезпечення;
- інші види.

Обсяг коштів, які спрямовуються на соціальне забезпечення населення, залежить від фінансових можливостей держави, які визначаються обсягом ВВП та науково-обґрунтованим оптимальним обсягом фонду споживання.

Здійснюючи соціальні виплати, держава дотримується визначених параметрів. І тому за умов економічної кризи не здатна повністю соціально

забезпечити населення на належному рівні.

Збільшити видатки на соціальні потреби населення можна тільки за умови зростання обсягу ВВП. Однак держава повинна, насамперед, створювати умови для працездатних громадян, що сприятиме зменшенню кількості людей, які потребують економічної підтримки.

Основними джерелами фінансування соціального забезпечення населення є соціальні та благодійні, а також бюджетні фонди.

Окремі цільові фонди згідно з чинним законодавством включаються до державного бюджету України, а деякі функціонують самостійно. За допомогою коштів соціальних фондів оплачуються соціальні видатки понад суми, передбачені у бюджетах усіх рівнів. Вони є додатковим джерелом соціального забезпечення населення.

Порядок формування і використання коштів позабюджетних соціальних фондів визначається відповідними положеннями.

Видатки бюджетів на соціальне забезпечення включають:

- виплату пенсій та допомоги (кошти, що передаються до Пенсійного фонду України на виплату пенсій військовослужбовцям рядового, сержантського та старшинського складу і їх сім'ям);

- допомогу сім'ям з дітьми (допомога на дітей віком до 16 років; допомога з догляду за дитиною-інвалідом; допомога з догляду за дитиною непрацюючим матерям; допомога на дітей одиноким матерям; тимчасові допомоги на неповнолітніх дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів; грошова допомога матерям (батькам), зайнятим доглядом трьох дітей віком до 16 років; перерахування до Пенсійного фонду допомоги з догляду за дітьми віком від 1,5 до 3 років);

- інші види соціальної допомоги (цільова грошова виплата на проживання громадян з мінімальними доходами; відшкодування збитків, заподіяних громадянам; виплата компенсацій реабілітованим; грошова допомога біженцям; додаткові виплати населенню на покриття витрат з оплати житлово-

комунальних послуг; виплата компенсацій на медикаменти; допомога на прожиток малозабезпеченим громадянам, програма протезування; утримання стаціонарів при протезуванні; кошти на виплату регресивних позовів для шахтарів; кошти на забезпечення побутовим вугіллям окремих категорій населення: інші видатки);

— пенсії військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ;

— видатки на дитячі заклади-інтернати ;;

— видатки на притулки для неповнолітніх;

— видатки на будинки-інтернати для престарілих і інвалідів;

— видатки на молодіжні програми ;

— видатки на інші заклади та заходи в галузі соціальної політики.

Видатки на соціальне забезпечення фінансуються з усіх бюджетів. Питома вага цих видатків значна. Так, наприклад, у державному бюджеті України їхня частка становить майже 9%.

У зв'язку з прийняттям законодавчих документів, спрямованих на підвищення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму очікується збільшення видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення населення.

Конституція України передбачає, що пенсії, інші види соціальних виплат і допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Система соціального захисту в Україні включає: пенсії; допомога по безробіттю; систему короткотермінових грошових допомог при хворобі, при народженні дитини.

Універсальними системами є програма допомоги сім'ям із дітьми; державні програми дотацій і житлових субсидій; допомога на поховання; державна система охорони здоров'я; державна система освіти, соціальний захист осіб, котрі постраждали в результаті аварії на ЧАЕС.

Система соціальних допомог містить цільові допомоги (грошові,

натуральні, безготівкові, тобто пільги по оплаті); соціальне забезпечення (система інтернатних установ та територіальних центрів); соціальний захист через недержавні організації; соціальна допомога з фондів підприємств .

Система соціального захисту населення складається з соціального страхування, соціальної допомоги та соціальних гарантій.

Система соціального страхування і пенсійного забезпечення, що діє в Україні включає у себе: пенсійну систему, соціальне страхування на випадок безробіття, соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, соціальне страхування від нещасних випадків

За даними Міністерства праці і соціальної політики України і пенсійного фонду, системою соціального страхування та пенсійного забезпечення охоплено приблизно 21 млн. застрахованих осіб та 14,4 млн. пенсіонерів.

Державну соціальну допомогу, що надається в Україні, можна поділити відповідно до критеріїв відбору отримувачів:

- соціальна допомога, яка надається з урахуванням потреб, але без урахування майнового стану або доходу.
- адресна соціальна допомога, яка надається з урахуванням доходу або майнового стану.

В Україні у 2000 році було прийнято Закон “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” , у якому зазначено, що основні державні соціальні гарантії встановлюються з метою забезпечення конституційного права громадян на достатній життєвий рівень.

Державні соціальні гарантії – встановленні законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановленні законодавчо, що забезпечую рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму.

Основними соціальними гарантіями в Україні є мінімальний розмір заробітної плати, мінімальний розмір пенсій за віком, мінімальний розмір заробітної плати робітників різної кваліфікації в установах та організаціях, що

фінансуються з бюджетів усіх рівнів, стипендії учням професійно-технічних та вищих навчальних закладів, індексація доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їх доходів під час зростання цін, забезпечення пільгових умов задоволення потреб у товарах і послугах окремим категоріям громадян, які потребують соціальної підтримки.

Згідно з розрахунками Ради по вивченню продуктивних сил Національної академії наук, право на пільги відповідно до законодавства мають: за соціальним статусом – 31% населення, за професійною ознакою – 13,8% економічно активного населення. Загальний обсяг пільг потребує щороку понад 30 млрд. гривень.

1.2 Пільгові категорії населення і особливості роботи з ними

Пільговими категоріями населення вважаються родини з низьким грошовим доходом на члени родини (найчастіше це багатодітні родини), родини, що втратили годувальника, матері дітей, що виховують, поодинокі, інваліди, старі, пенсіонери одержуючи недостатній посібник, студенти які утримуються на стипендію, безробітні, особи , що постраждали від стихійних лих, політичних і соціальних конфліктів, незаконного переслідування. Діти, що втратили батьків. Усі ці люди потребують соціальної підтримки з боку суспільства, влади уряду.

Соціальна підтримка може виявлятися в найрізноманітніших формах: у виді грошової допомоги, надання матеріальних благ, безкоштовного харчування притулку, даху, надання медичної, юридичної психологічної допомоги, заступництва, опікунства, усиновлення.

Питання про те, кому, у яких видах і формах, у якому обсязі надавати соціальну підтримку, відноситься до числа найтяжчих у соціальній економіці.. Тому що всім бажаючим одержати допомогу і потребуючих у ній просто

допомогти неможливо, тому ряд економістів і соціологів радять такий рецепт: "Допомагати тільки тим хто не може допомогти собі сам". Звичайно, не легко виявити, хто здатний і хто не здатний допомогти собі сам, але рецепт заслуговує на увагу. У період переходу до ринкової економіки найбільше гостро виявляється проблема соціального захисту населення від росту цін (інфляції) і безробіття. Для того, щоб ріст цін на товари і послуги не приводив до катастрофічного зниження споживання і життєвого рівня, частково застосовується індексація доходів. Це означає, що заробітна плата, пенсії, стипендії, інші види доходів збільшуються по мірі росту роздрібних цін.

Видатки бюджетів на соціальний захист і соціальне забезпечення включають:

виплати пенсій та допомоги (кошти, що передаються до Пенсійного фонду України на виплату пенсій військовослужбовцям рядового, сержантського та старшинського складу та їхнім сім'ям);

пільги ветеранам війни та праці (установка телефонів учасникам Великої Вітчизняної війни; пільго ветеранам та інвалідам війни);

допомогу сім'ям з дітьми (допомога на дітей віком до 16 років; допомога з догляду за дитиною-інвалідом; допомога з догляду за дитиною непрацюючим матерям; тимчасові допомоги на неповнолітніх дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів; грошова допомога матерям (батькам), зайнятих доглядом трьох дітей віком до 16 років; перерахування до Пенсійного фонду допомоги з догляду за дітьми віком від 1,5 до 3 років;

інші види соціальної допомоги (цільова грошова виплата на проживання громадян з мінімальними доходами; відшкодування збитків, заподіяних громадянам; виплата компенсацій реабілітованим; грошова допомога біженцям; додаткові виплати населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг; виплати компенсацій на медикаменти; допомога на прожиток малозабезпеченим громадянам, програма протезування; кошти на виплати регресивних позовів для шахтарів; кошти на забезпечення побутовим

вугіллям окремих категорій населення;інші випадки);

пенсії військовослужбовцям та особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ;

видатки на дитячі заклади-інтернати (будинки-інтернати для малолітніх інвалідів);

видатки на притулки для неповнолітніх;

видатки на програми соціального захисту неповнолітніх (відшкодування витрат на шкільні їдальні;інші програми соціального захисту неповнолітніх);

видатки на будинки-інтернати для престарілих і інвалідів;

кошти бюджету, що передаються до фонду України соціального захисту інвалідів;

видатки на молодіжні програми ;

видатки на інші заклади та заходи в галузі соціальної.

Більш докладніше розглянемо особливості роботи з малозабезпеченими та багатодітими сім'ями.

Допомога малозабезпеченим сім'ям надається, якщо у сім'ї з поважних і незалежних від неї причин середньомісячний сукупний дохід є нижчим від прожиткового мінімуму сім'ї. До складу сім'ї враховуються особи, що проживають разом і (або) об'єднані законними правами та обов'язками щодо утримання, а саме: чоловік, дружина; рідні, усиновлені та підопічні діти цих осіб, а також діти, які навчаються у вищих навчальних закладах I – IV рівнів акредитації та професійно – технічних навчальних закладах з денною формою навчання до досягнення 23 років і не мають своїх власних сімей; неodrужені повнолітні діти, які визнані інвалідами з дитинства I та II групи або інвалідами I групи і проживають разом з батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів; особа, яка проживає разом з саодиноким інвалідом I групи і здійснює догляд за ним.

До складу сім'ї не включаються особи, які перебувають на повному

державному утриманні.

Згідно ст.5 Закону України від 1 червня 2000р. «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом, але не може бути більшим ніж 75 відсотків прожиткового мінімуму для сім'ї.

До стабілізації економічного становища в Україні розмір допомоги визначається з урахуванням рівня забезпечення прожиткового мінімуму.

Для кожної дитини, яка входить до складу малозабезпеченої сім'ї, рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 10 відсотків, а для кожної дитини, яка утримується матір'ю (батьком, усиновителем), що не перебуває в шлюбі, і запис про батька (матір) цієї дитини у Книзі реєстрації народжень провадиться в установленому порядку за вказівкою матері (батька), - на 20 відсотків.

Середньомісячний сукупний доход сім'ї враховується за шість місяців, що передують місяцю звернення за допомогою.

У наданні державної соціальної допомоги може бути відмовлено, коли:

1. Працездатні члени малозабезпеченої сім'ї не працюють, не служать, не навчаються за денною формою навчання протягом трьох місяців, що передують місяцю звернення за допомогою (крім осіб, які в установленому порядку визнані безробітними та за інформацією центрів зайнятості не порушують законодавство про зайнятість щодо сприяння своєму працевлаштуванню; осіб, які доглядають за дітьми до досягнення ними трирічного віку або за дітьми, що потребують догляду протягом часу, визначеного у медичному висновку лікарсько – консультативної комісії, але не більше ніж до досягнення ними шестирічного віку; осіб, які доглядають за інвалідами I групи або дітьми – інвалідами віком до 16 років та особами, які досягли 80 – річного віку);

2. З'ясовано, що малозабезпечена сім'я має додаткові джерела до існування, а також хто – небудь із її складу протягом дванадцяти місяців перед

зверненням за наданням державної соціальної допомоги здійснив покупку, або оплатив послуги на суму, яка на час звернення перевищує 10 – кратну величину прожиткового мінімуму для сім'ї;

3. Сім'єю навмисне подано недостовірні відомості чи приховано відомості, що вплинули або могли вплинути на встановлення права на державну соціальну допомогу та на визначення її розміру;

4. Якщо у власності або володінні малозабезпеченої сім'ї є:

більше однієї квартири (будинку), за умови, що загальна площа житла перевищує 21 квадратний метр на одного члена сім'ї та додатково 10,5 кв. м на сім'ю;

земельна ділянка площею понад 0,6 га (крім сімей, що складаються лише з дітей та осіб, які досягли 65-річного віку або є інвалідами I та II групи, та сімей, в яких є діти - інваліди);

більше одного автомобіля, транспортного засобу (механізму). Не враховуються транспортні засоби, які згідно із законодавством не є об'єктом оподаткування(крім тракторів на гусеничному ході).

Призначена державна соціальна допомога може бути зменшена до 50 відсотків її розміру у разі невикористання сім'єю можливостей знаходження додаткових джерел для існування.

Соціальна допомога призначається з місяця звернення, якщо протягом місяця подано всі необхідні документи.

У сільській місцевості заяви з необхідними документами для призначення соціальної допомоги приймають виконавчі органи сільських і селищних рад та здійснюють їх передачу відповідним органам праці та соціального захисту населення. Зазначені виконавчі органи можуть визначати уповноважену особу для прийняття документів.

Субсидії призначаються за умови, якщо розмір плати за житлово-комунальні послуги у межах норм споживання перевищує 20 (або 15) відсотків середньомісячного сукупного доходу осіб, зареєстрованих у житловому

приміщенні (будинку).

Норма володіння чи користування загальною площею житла та нормативи користування комунальними послугами встановлюються виходячи з 21 кв. м на наймача і кожного зареєстрованого у житловому приміщенні та додатково 10,5 кв. м на всіх зареєстрованих.

Субсидія призначається уповноваженому власнику житла, на якого відкрито особовий рахунок за місцем реєстрації.

Середньомісячний сукупний дохід визначається за попередні шість місяців, що передують місяцю звернення за наданням субсидії.

Для громадян, які займаються індивідуальною підприємницькою діяльністю, кустарно-ремісничими промислами чи приватною практикою, середньомісячний дохід визначається на підставі даних районних державних податкових адміністрацій за два попередній квартал, що передує місяцю звернення за призначенням субсидії.

Субсидії призначаються за умови пред'явлення розрахункових книжок, квитанцій, або аналогічних документів про фактичну оплату житлово-комунальних послуг за попередній період.

У разі наявності заборгованості з платежів за житлово-комунальні послуги, громадяни укладають з підприємствами – надавачами житлово-комунальних послуг договори про щомісячне рівномірне погашення реструктуризованої заборгованості та своєчасну сплату поточних платежів за житлово-комунальні послуги (Закон України “Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, оплати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію”)

Субсидія призначається на 6 місяців.

По закінченні терміну отримання субсидії громадяни повинні підтвердити право на призначення субсидії на наступний період. Для цього вони мають подати довідки про доходи зареєстрованих громадян та заяву, в якій підтвердити відсутність змін у складі зареєстрованих та у характеристиці житла

і послуг з моменту попереднього призначення субсидії.

1.3 Правові і організаційні засади діяльності управління праці та соціального захисту населення

Діяльність управління праці та соціального захисту населення є складним процесом, що вимагає міцних знань соціології, психології, педагогіки, медицини, правознавства, економіки, теорії управління та інших галузей, її ефективність значною мірою залежить від самого соціального працівника, його вмінь, досвіду, особистих якостей.

Стаття 46 Конституції України передбачає, що громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з належних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Таке право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створення мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. В цьому разі з'явилася необхідність у кваліфікованих робітниках соціальної сфери. Офіційне введення цієї професії в Україні (як і в колишньому СРСР у цілому) відбулося весною 1991 року. Ініціатором його виступив тимчасовий науково-дослідний колектив (ТНДК) "Школа-мікрорайон" у Донбасі. Цей колектив було створено для випробування нових підходів до виховної роботи за місцем проживання. У країні все більшої підтримки набуває концепція соціального виховання - педагогічно орієнтованої і доцільної системи подання допомоги особистості дитини в оптимальній реалізації здібностей і можливостей у суспільстві. Здійснюється вона на всіх етапах, у різних сферах мікро середовища особистості, з повноцінним використанням потенціалу

кожного суб'єкта виховного процесу, включаючи й саму дитину.

У статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. визначено поняття «соціальний працівник». Соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи і надає соціальні послуги.

Спеціаліст соціальної роботи наділений різноманітними посадовими обов'язками. Основні з них такі:

- володіти основами пенсійної справи, соціального захисту сімей з дітьми, інвалідів, одиноких та інших соціально незахищених громадян;
- виявляти на підприємствах, в мікрорайонах, селах сім'ї окремих осіб, які потребують соціально-медичну, юридичну, психолого-педагогічну, матеріальну й іншу допомогу, охорону морального, фізичного і психічного здоров'я;
- встановлювати причини виникаючих у них труднощів, конфліктних ситуацій, в т.ч. за місцем роботи, навчання і т.д., допомагати їм у розв'язанні існуючих проблем, працевлаштуванні, соціальному захисті;
- сприяти інтеграції діяльності різних державних і громадських організацій та установ по наданню необхідної соціально-економічної допомоги населенню;
- проводити психолого-педагогічні та юридичні консультації з питань сім'ї і шлюбу, виховну роботу серед дітей, схильних до правопорушень;
- надавати допомогу в укладанні угод про надомну працю батькам що мають неповнолітніх дітей, інвалідам, пенсіонерам;
- виявляти і надавати підтримку дітям та дорослим, яким потрібна опіка і піклування, влаштування в лікувальні й учбово-виховні заклади, матеріальна, соціально-побутова та інша допомога;
- організовувати громадський захист неповнолітніх правопорушників при необхідності - брати в ньому особисту участь;
- сприяти створенню і діяльності центрів соціальної служби для молоді, допомоги сім'ї (всиновлення, опікунство, піклування), юнацьких, підліткових,

дитячих об'єднань, асоціацій, клубів за інтересами.

- допомагати організації і виховній діяльності інтернатів, притулків для інвалідів, людей похилого віку, бездомним та ін.;

- брати участь в роботі по соціальній адаптації і реабілітації осіб, які повернулися з спеціальних навчально-виховних установ і місць позбавлення волі, розв'язанні інших гострих соціальних проблем.

Різноманітні професійні вимоги до спеціаліста з соціальної роботи впливають з таких його головних функцій: діагностична, прогностична, правозахисна, організаційна, профілактична, соціально-медична, соціально-педагогічна, технологічна, соціально-побутова і комунікативна. Коротко пояснимо суть кожної. Перша функція соціального працівника полягає у вивченні особливостей сім'ї, групи людей, ступеню й спрямованості впливу на них мікро середовища і постановці відповідного "соціального діагнозу". З його врахуванням прогнозується розвиток подій, процесів, моделі соціальної поведінки. В разі потреби використовуються закони і правові акти з метою надання допомоги і підтримки людям, їхнього захисту. Соціальний працівник сприяє організації соціальних служб на підприємствах і за місцем проживання, залучає до їх роботи громадськість, спрямовує їхню діяльність до надання різних видів допомоги і соціальних послуг населенню. Велику увагу він приділяє попередженню і профілактиці негативних явищ, приводячи в дію різні механізми (юридичні, психологічні, медичні, педагогічні та ін.), організуючи відповідну допомогу особам, що її вкрай потребують. Безпосередня соціально-медична функція працівника соціальних служб полягає в організації роботи з профілактики здоров'я, засвоєнні навичок першої медичної допомоги, підготовці молоді до сімейного життя, в розвитку трудотерапії та ін. Багатопланова його соціально-педагогічна функція: виявляти інтереси й потреби людей у різних видах діяльності (культурно-освітній, спортивно-оздоровчій, науково-технічній) і залучати до роботи з ними відповідні установи, творчі спілки, асоціації та ін. Суть психологічної функції - застосування різних видів консультування і

корекції міжособистих стосунків, сприяння соціальній адаптації індивіда, допомога в соціальній реабілітації всім нужденним. Чільне місце в діяльності соціального працівника займає соціально-побутова функція, що полягає у наданні необхідної допомоги й підтримки різним категоріям населення (інвалідам, перестарілим, новоствореним сім'ям і т.д.) в поліпшенні їх житлових умов, облаштуванні, веденні домашнього господарства тощо. Нарешті, комунікативна функція передбачає встановлення контактів з клієнтами, організацію обміну інформацією, формування єдиної стратегії взаємодії сприймання і розуміння іншої людини.

Соціальний працівник відіграє активну роль в плануванні, узгодженні дій різних систем соціальної допомоги населенню. Він справляє безпосередній вплив на особу чи групу людей. Це не стільки виховний, словесний, як діяльний процес, створення умов для розвитку особи чи системи, просування до наміченої мети з допомогою відповідних засобів і методів. Цей процес - взаємодія (інтеракція), тобто вплив на свідомість клієнта соціального працівника та інших факторів, його прихильне і правильне сприймання і відповідне реагування, ставлення до суб'єктів впливу, тобто зворотна дія, координування, коригування взаємних зусиль.

Джерелами впевненості соціального працівника у праві справляти такий вплив є його знання та досвід, поінформованість, узаконені повноваження, статус і репутація, харизматичні дані, особиста привабливість, благородство та інші риси. Вони набуваються у процесі навчання, самовиховання, життєвої практики. Фундаментальне значення мають знання і досвід, на них ґрунтується вміння впливати на інших людей. Багато важать, зокрема, здібності, навички інтерв'ювання, тактовного надання підтримки, встановлення зворотного зв'язку, послідовність і наполегливість, терпеливість і витримка, самоконтроль, щира зацікавленість, спрямовані на досягнення перемін у поведінці та стосунках між соціальним працівником і клієнтом.

Знання потрібні для забезпечення диференційованого підходу до людей,

вивчення і розуміння інтересів і потреб особи на різних етапах життєвого шляху, кризових станів, наслідків фізичних і психічних розладів. Знання і досвід важливі для спеціалізації соціального працівника, наприклад, в наданні допомоги бідним і безпритульним, роботі з дітьми без батьків, у профілактиці правопорушень і т.д. Така спеціалізація вимагає знань відповідних теорій і концепцій, опори на емпіричні дослідження, вміння проаналізувати конкретну ситуацію, розробити програму дій, вибрати ефективні методи, врахувати існуючі закони і т.д.

Ці знання, вміння і досвід вкрай важливі в управлінні діяльністю соціальних служб, доборі кадрів для них і застосуванні новітніх технологій, про що буде конкретно йти мова у спеціальному розділі курсу.

Особлива сфера діяльності соціального працівника - орієнтація в проблемах моделювання і прогнозування наступного розвитку і функціонування соціальних систем: сім'ї, груп, спільностей. Тут потрібні знання структур і процесів, що справляють вплив на процедуру прийняття рішень, використання владних повноважень, а комунікативні функції, рольові позиції, їх можна буде здобути у відповідних навчальних курсах (з соціології, соціального управління). а також під час практики, передусім виробничої.

І, звичайно, фахівець високої кваліфікації повинен володіти знаннями джерел і систем забезпечення соціальними послугами за місцем проживання людей (лікарень, шкіл, державних органів, приватних підприємств), знати умови, напрями, специфіку діяльності цих систем, способи виходу на них, думку і ставлення до них клієнтів, їхні можливості, регламентуючі засади і т.д., щоб вільно орієнтуватися і компетентно з ними співпрацювати.

Враховуючи досвід європейських країн з високим рівнем соціальних гарантій, в Україні передбачено також створити розгалужену систему із декількох самостійних структур, кожна із яких покликана найкраще задовольняти специфічні потреби окремих груп населення у соціальному захисті. Вони відповідно до світового досвіду та міжнародно-правових норм

мають бути структурами цивільно-правового характеру, ґрунтуватися на засадах самоврядування і самофінансування. Держава здійснюватиме лише загальний юридичний нагляд у цій справі.

Як і за кордоном, основою соціального захисту в нас буде система пенсійного страхування. Та ним не обмежуватиметься справа. Навколо нього і разом з ним широкого розвитку мають набути різні форми медичного страхування, страхування на випадок безробіття, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Збережуться державні програми забезпечення окремих категорій громадян (державних службовців, працівників правоохоронних органів, учасників воєн, потерпілих від екологічних катастроф та ін.). Дальший розвиток дістане система соціальної підтримки непрацездатних і мало забезпечених громадян. Розширяться джерела фінансування, форми соціального захисту, розміри виплат і допомоги. У їх формуванні зросте роль громадян та працедавців, долитиметься зрівнялівка при розподілі. Держава забезпечуватиме мінімальний рівень соціального захисту, кожен завчасно буде дбати про свою старість.

Передбачається здійснити інші заходи для підтримання нормальних умов життя людей. Успіх намічених змін залежатиме від кваліфікації працівників, зайнятих соціальним обслуговуванням і за хистом, що передбачає відповідну підготовку кадрів; вона стає завданням першочергової ваги у здійсненні нової соціальної політики країни.

Отже, соціальна робота вимагає усвідомленого вибору, ґрунтовної підготовки і постійного вдосконалення спеціалістів у цій галузі. Професія ця не лише суспільне вагома, високо гуманна, але й цікава. Обравши її за покликом душі, людина зможе сповна розвинути й реалізувати свій творчий потенціал, буде постійно збагачуватися духовно, відчувати радість пізнання, спілкування, пошуків, самостверджуватися і допомагати гідно жити співвітчизникам.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІКО – ФІНАНСОВОГО І ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

2.1 Загальна характеристика установи та основні напрями діяльності

Управління праці та соціального захисту населення є структурним підрозділом виконавчого комітету Покровської міської ради що утворюється місцевою радою, є підзвітним і підконтрольним міському голові та відповідно головному управлінню праці та соціального захисту населення Донецької облдержадміністрації.

Управління є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в установах Державного казначейства та банку, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Управління утримується за рахунок коштів місцевого бюджету. Граничну чисельність, фонд оплати праці працівників та видатки на утримання управління в межах виділених асигнувань визначає голова міської ради після попереднього погодження управління фінансовому відділі міської ради.

Управління у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Мінпраці, розпорядженнями голови обласної держадміністрації, і міського голови, наказами начальника головного управління праці та соціального захисту населення обласної держадміністрації, рішеннями Покровської міської ради, а також положенням про управління, затвердженим рішенням Покровської ради за поданням начальника управління та погодженим з Головним управлінням праці та соціального захисту населення.

В таблиці 2.1 наведена структура і чисельність працівників об'єкта дослідження

Таблиця 2.1 – Структура і чисельність працюючих

Посада	Кількість робітників
1	2
Начальник управління	1
Заступник начальника	2
<i>Сектор з питань забезпечення автоматизованої обробки інформації</i>	
Завідуючий сектором	1
Провідний спеціаліст	1
<i>Сектор кадрово-правової роботи</i>	
Завідуючий сектором	1
Провідний спеціаліст	1
<i>Сектор контролю за призначенням пенсій</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	1
<i>Сектор державних соціальних інспекторів</i>	
Головний державний соціальний інспектор	1
Державний соціальний інспектор	1
<i>Сектор з питань праці та соціально-трудових відносин</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	1
Відділ бухгалтерського обліку та звітності	
Начальник відділу	1
Заступник начальника відділу	1
Головний спеціаліст	1
Провідний спеціаліст	1
Спеціаліст I категорії	2
<i>Сектор автоматизованої обробки інформації та контролю за призначенням соціальних виплат</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	3
Відділ грошових виплат та компенсацій	
Начальник відділу	1
<i>Сектор прийому громадян</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	2
Спеціаліст II категорії	2
<i>Сектор прийняття рішень</i>	
Завідуючий сектором	1
Головний спеціаліст	1
Спеціаліст I категорії	2
Відділ персоніфікованого обліку та компенсаційних виплат	
Начальник відділу	1
<i>Сектор прийому громадян</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	1
<i>Сектор обробки документів з обслуговуванням інвалідів, ветеранів війни та праці та постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС</i>	

Продовження табл.2.1

1	2
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	2
<i>Сектор персоніфікованого обліку пільговиків</i>	
Завідуючий сектором	1
Спеціаліст I категорії	3
Прибиральниця	1
РАЗОМ	44

Основними завданнями управління є:

- забезпечення у межах своїх повноважень дотримання законодавства про працю, охорону праці, зайнятість, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, пенсійне забезпечення, соціальний захист населення;
- удосконалення форм і засад соціального партнерства, організація співробітництва місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з профспілками та організаціями роботодавців;
- здійснення нагляду за додержанням вимог законодавства під час призначення (перерахунку) та виплати пенсій органами Пенсійного фонду, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи;
- призначення та виплата соціальної допомоги, встановленої законодавством, надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива;
- у межах своєї компетенції бере участь у здійсненні комплексних програм поліпшення обслуговування інвалідів, одиноких непрацездатних громадян, а також громадян похилого віку та сприяння всебічному розвитку соціального обслуговування за місцем їх проживання;
- забезпечення працевлаштування інвалідів, сприяння здобуттю ними освіти і кваліфікації на рівні, що відповідає їхнім здібностям і можливостям;
- сприяння органам місцевого самоврядування у вирішенні питань соціально-економічного розвитку відповідної території.

Управління, під час виконання покладених на нього завдань, взаємодіє з іншими структурними підрозділами міської ради, органами місцевого самоврядування, а також з підприємствами, установами та організаціями, громадянами та їх об'єднаннями.

Управління очолює начальник, який призначається на посаду та звільнюється з посади головою міської ради за погодженням із заступником голови та, відповідно, з начальником головного управління праці та соціального захисту населення.

Для розгляду наукових рекомендацій і пропозицій з питань, що належать до компетенції управління, в ньому можуть утворюватися наукові ради та комісії. Склад наукових рад і комісій та Положення про них затверджує начальник управління.

Програмою соціально – економічного розвитку міста Покровська на 2020 рік заплановано ряд заходів для поліпшення соціального становища населення.

Взагалі всі заходи виконуються, в повному обсязі не виконуються тільки ті заходи, які зовсім не фінансуються або фінансуються в обмеженому обсязі.

Для обслуговування одиноких непрацездатних громадян діє територіальний центр, в якому за 12 місяців 2020 року було обслуговано:

- у відділенні соціальної допомоги вдома – 460 осіб;
- у відділенні медико - соціальної реабілітації – 970 осіб.

А також у територіальному центрі перебувають на обліку малозабезпечені громадяни у відділенні з надання територіальної та натуральної допомоги – 553 чоловік.

Ще при управлінні працює Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, який одночасно відвідують 24 дитини-інваліда, протягом року реабілітацію пройшли 35 дітей-інвалідів.

З метою поліпшення соціального становища найбільш вразливих верств населення налагоджений зв'язок з благодійним фондом «Надія» та релігійними організаціями, які надають натуральну допомогу для одиноких непрацездатних

громадян. Так, від благодійного фонду «Надія» отримано гуманітарну допомогу у вигляді продуктів харчування для 407 чол. на суму 4458 грн. Протягом року щотижня 300 громадян, а з 10.09.2020 456 громадян безкоштовно отримують газету «Орбіта». Від благодійного фонду «Єдність» отримано гуманітарну допомогу у вигляді одягу, що був у використанні, у кількості 773 шт. на загальну суму 7575 грн. Видано 849 шт. на суму 7039 грн.

При міській раді працює комісія з надання матеріальної допомоги. Протягом 12 місяців було проведено 10 засідань комісії, на яких було розглянуто надання матеріальної допомоги 241 чол. на суму 18312 грн.

До свята 8 Березня проведено благодійний обід для 20 жінок-активістів ради ветеранів на суму 400 грн. До 20-річчя створення ветеранської організації проведено «Вогник» для 50 членів ради ветеранів на суму 500 грн. До свята Пасхи (Великодня) проведено благодійний обід для 20 малозабезпечених громадян на суму 373 грн. До свята Трійці був проведений благодійний обід для 20 малозабезпечених громадян на суму 350 грн. До 75-річчя Донецької області було чаювання для 20 чол. на суму 369 грн. До дня визволення Донбасу – чаювання для 20 чол. на суму 471 грн. До Дня людей похилого віку – чаювання для 25 чол. на суму 436 грн., а також 02.10.2020 був проведений благодійний обід в кафе «Експрес» для 60 чол. на суму 3000 грн., 03.10.2020 – в кафе «Казачок» для 10 чол. на суму 200 грн. До Міжнародного дня інвалідів були проведені наступні заходи: 03.12.2020. – солодкий стіл для дітей-інвалідів центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів, 04.12.2007. – Вогник для 20 малозабезпечених інвалідів за участю лікаря-терапевта Бойко О.Г. на тему «Захворювання суглобів та їх профілактика».

Для дітей-інвалідів, що відвідують Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, до всіх свят проводяться концерти, зустрічі з цікавими людьми міста, солодкі столи за рахунок спонсорських коштів. Діти часто отримують солодощі, харчові набори. Проводиться вітання їх з днем народження. До свята 8 Березня проведено чаювання для 24 дітей-інвалідів ЦСРДІ та їх супроводжуючих на

суму 199 грн. 25.04.2020. центр ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів відзначив свій п'ятирічний ювілей. Зі святом дітей-інвалідів привітали представники міської влади, підприємства та приватні підприємці на загальну суму 3161 грн. До Міжнародного дня захисту дітей благодійний фонд «Надія» виділив солодощі на суму 213 грн. Протягом вересня – жовтня були виїзди дітей-інвалідів на ставок (свято осені) та в ДК для участі у шоу-програмі ляльок велетнів «Фабрика зірок». ПП «Акваторія» щотижня призводить очищену воду. Діти –інваліди проходять курс реабілітації на апараті «ЕТЕР», «Олімп-1», «Арса», на масажному ліжку «Релакс». У жовні 2020 року проведений ремонт їдальні для проведення обідів, святкових «Вогників» для дітей-інвалідів та непрацездатних громадян похилого віку. Їдальня обладнана меблями та іншим устаткуванням.

Силами соціальних робітників з залученням громадських робітників від Центра зайнятості для 301 непрацездатних громадян були проведені Дні Милосердя, в ході яких виконано роботи по благоустрою подвір'їв, обробці присадибних ділянок та проведений вибірковий поточний ремонт. З 01.02.2007. року до штатного розкладу тер центру введена одиниця прачки, яка здійснює безкоштовне прання білизни для підопічних відділення соціальної допомоги вдома.

З початку 2020 року в Покровському управлінні праці та соціального захисту населення допомога згідно з Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» призначена 2935 особам, з них:

- 221 незастрахованій особі та 498 застрахованим особам призначена одноразова допомога при народженні дитини на суму 1244,9 тис. грн. та 2544,2 тис. грн. відповідно;

- 231 особа отримує допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами на суму 144,8 тис. грн.;

- 781 незастрахована особа та 621 незастрахованих осіб отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку на суму

869,6 тис. грн. та 770,6 тис. грн. відповідно;

- 61 опікуну призначена допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням на суму 243,3 тис. грн.;

- 523 особам призначена допомога самотнім матерям на дітей на суму 1158,1 тис. грн.

На обліку в управлінні також перебувають особи, які отримують допомогу та соціальні гарантії згідно з іншими Законами України та нормативними документами, а саме:

- 150 осіб отримують тимчасову державну допомогу на дітей, які ухиляються від сплати аліментів на загальну суму 180,4 тис. грн.;

- 398 сім'ям призначена допомога згідно з Законом України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» на загальну суму 1348,4 тис. грн.;

- 268 осіб отримує допомогу згідно з Законом України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» на загальну суму 3,9 тис. грн.;

- 2620 сімей отримують субсидію на оплату житлово-комунальних послуг та 297 чол. на придбання скрапленого газу, рідкого та твердого побутового палива на загальну суму 1061,8 тис. грн. та 53,2 тис. грн. відповідно;

- 33 особи отримують компенсацію по догляду за інвалідом I групи або за особою, яка досягла 80 річного віку, на загальну суму 3,1 тис. грн.

- 58 особам, які надають соціальні послуги, призначена компенсаційна виплата згідно з постановою КМУ № 558 від 29.04.2019 року на загальну суму 26,3 тис. грн.;

- 32 особам призначена допомога згідно з Законом України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» на загальну суму 33,2 тис. грн.;

- 1 особі, учню ліцею № 105 призначена щомісячна допомога на виконання рішення Донецької обласної ради «Про встановлення щомісячної

допомоги учням профтехнічних закладів з числа сиріт...» на загальну суму 0,7 тис. грн.;

- 2 прийомним сім'ям призначена державна соціальна допомога та грошове забезпечення згідно з постановою КМУ № 81 від 31.01.2020. року на загальну суму 27,5 тис. грн.

Призначення та виплата всіх видів соціальної допомоги проводиться виключно за допомогою автоматизованого програмного комплексу АСОПД/КОМТЕХ та ПК «Наш дім», завдяки чому створена база одержувачів всіх видів допомог та соціальних гарантій.

Основним з напрямків соціального захисту ветеранів війни та праці, інвалідів є реалізація пільг, що передбачені законодавством щодо оплати житла та комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого побутового палива, медичного обслуговування, безкоштовного проїзду міським транспортом та іншим.

Протягом 12 місяців 2020 року за рахунок субвенцій з державного бюджету були перераховані суми на надання пільг громадянам пільгової категорії:

- 2292,7 тис. грн. на оплату житла та комунальних послуг;
- 90,7 тис. грн. на пільговий проїзд міським транспортом.

З початку року 49 інвалідам по зору, а саме 25 інвалідам I групи, 16 інвалідам II групи по зору та 8 дітям-інвалідам по зору до 18 років надано пільги на оплату за житлово-комунальні послуги, придбання побутового палива через оформлення субсидії, згідно з рішенням Донецької обласної ради від 21.12.2020. року № 5/7-133 «Про надання пільг інвалідам по зору» на суму 14,1 тис. грн.

З початку року видано одне направлення до Харківського технікуму інваліду II групи з дитинства та 1 дитині-інваліду до 18 років направлення до Житомирського училища-інтернату.

Протягом звітнього періоду проведено 9 засідань комісії з розгляду питань, пов'язаних із встановленням статусу учасника війни та ветеранів війни.

Розглянуто 9 заяв, 6 з яких задоволені, 3 – відмовлено.

Продовжується робота по оформленню пенсій за особливі заслуги перед Батьківщиною. З початку року проведено 12 комісій, на яких була розглянута 41 заява претендентів для призначення пенсій за особливі заслуги.

З початку року проведено 4 засідання комісії по визначенню видів і обсягів робіт та контролю за проведенням капітального ремонту будинків громадянам пільгової категорії, де було розглянуто 25 заяв інвалідів війни. Договір укладений з ЧП Антонова та зроблений капітальний ремонт будинку 1 інваліду війни.

Для впровадження персоніфікованого обліку пільгової категорії громадян в управлінні створений відповідний відділ персоніфікованого обліку отримувачів пільг. Єдиний державний автоматизований реєстр пільгової категорії громадян створений на 100%, а саме внесено до реєстру 13289 пільговиків, з них ветеранів війни – 2608 (100%); ветеранів праці – 2943 (100%); 18 ветеранів військової служби (ОВС); 3 реабілітованих; 263 громадянина, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; 47 громадян, які мають право на пільги за соціальною ознакою; 6517 дітей війни, 2 жертви нацистських переслідувань та 741 особа похилого віку.

Продовжується робота по удосконаленню єдиного реєстру та бази інвалідів. Для здійснення контролю та прозорості використання бюджетних коштів введений в промислову експлуатацію програмний комплекс системи ЄДАРП. Розрахунки з підприємствами за надані послуги ветеранам війни проводяться в порядку, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 29.01.2019р. № 117 (зі змінами) в автоматизованому вигляді.

Протягом 12 місяців 2020 року матеріальне, соціально-побутове і медичне забезпечення інвалідів здійснюється у вигляді:

- забезпечення технічними та іншими засобами: 63 чол. отримали опорно-рухові засоби та 33 – інвалідні коляски;
- санаторно-курортного лікування – 47 осіб, а саме: 4 учасники бойових

дій, 14 інваліди війни, 14 учасників війни та 15 інвалідів загального захворювання та інвалідів з дитинства отримали путівки до санаторіїв;

- компенсації за невикористані санаторно-курортні путівки інвалідам війни – 62 чол. на суму 12,6 тис. грн.;

- бензин – 11 чол. на суму 1,4 тис. грн. та транспортне обслуговування – 4 чол. на суму 0,8 тис. грн.

Протягом звітного періоду 2020 року державними соціальними інспекторами було проведено 536 обстежень матеріально-побутових умов проживання сімей, які звернулись за призначенням державної соціальної допомоги. Також здійснюється контроль за цільовим використанням одноразової допомоги при народженні дитини, а саме, впродовж півріччя було проведено 131 обстеження сімей, які отримали допомогу. Державні соціальні інспектори роблять запити до БТІ, МРЕО, відділу земельних ресурсів, фонду соціального страхування від нещасних випадків, державної податкової адміністрації, для проведення перевірок достовірності даних, отриманих від осіб, які входять до складу сім'ї, що звертаються за призначенням державної соціальної допомоги. Так, за 2020 рік було зроблено 676 запитів.

З початку року до управління надійшло 185 усних та 96 письмових звернень громадян. Усі звернення розглянуті своєчасно: усні звернення в той же день, 13 письмових звернень було розглянуто протягом 5 днів, 60 – протягом 15 днів, 20 – протягом 30 днів.

Протягом 12 місяців 2020 року на виконання реалізації спільно з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Удосконалення системи соціальної допомоги» для покращення матеріально-технічного забезпечення управління було придбано багатофункціональний пристрій (принтер/сканер/копіювальник) на суму 9,4 тис. грн. та меблі на суму 28,8 тис. грн. За 12 місяців були проведені «Прямі лінії» з громадянами міста 09.02.2020, 16.03.2020, 18.05.2020 та 22.06.2020 з 14:00 до 15:00 та 31.10.2020, 29.11.2020, 27.12.2020 з 8:00 до 9:00. В засобах масової інформації постійно проводиться

робота по роз'ясненню законодавства серед населення міста.

2.2 Аналіз і оцінка фінансових показників

Стаття 46 Конституції України зазначає: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також старості». У цій же статті визначається мінімальний рівень такого забезпечення: «Пенсії та інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом».

Соціально-економічна криза в Україні призвела до суттєвого зниження життєвого рівня переважної більшості населення. Об'єктивні процеси цієї кризи позначаються, передовсім, на окремих категоріях соціально вразливих груп населення, що потребує постійного врахування змін умов життєдіяльності своєчасного формування адекватної програми соціального захисту.

Недієвість законодавчого механізму соціальної спрямованості, низька ефективність економічного реформування спричинили розшарування населення за рівнем матеріального забезпечення, поширення бідності, загострення кризи зайнятості, погіршення стану здоров'я і життєдіяльності населення стали загрозою розвитку людського, трудового і інтелектуального потенціалу суспільства. Значні здобутки законодавчого та нормативно-правового забезпечення соціального розвитку не дають очікуваних результатів через низький рівень якості державного та регіонального управління, неадекватність законодавчих і правових норм можливостям їхньої реалізації.

В таблиці 2.2 наведені інформація щодо надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям за 2018 – 2020 роки.

Таблиця 2.2 – Надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям за 2018 – 2020р.

Найменування показника	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.
Кількість сімей, які звернулися за допомогою протягом звітного року	594	X	X	494	X	X	325	X	X
Кількість сімей, яким призначено допомогу протягом звітного року, та її сума)	536	671,8	1253,36	443	83402,53	188,27	294	55016,7	187,13
З їх числа: кількість сімей, які складаються лише з працездатних осіб, та сума призначеної їм допомоги	27	12,4	459,26	34	2435,3	71,63	24	2048,17	85,34
Кількість сімей, до складу яких входять непрацездатні особи, та сума призначеної їм допомоги	448	575,8	1285,22	388	77398,2	199,48	256	51136,59	199,75
Кількість сімей, до складу яких входять інваліди, та сума призначеної їм допомоги	61	83,6	1370,82	21	3569,03	169,95	14	1831,94	130,85
Загальна кількість осіб ,які враховані при призначенні допомоги	1337	X	X	1149	X	X	738	X	X
З їх числа: кількість працездатних осіб	621	X	X	473	X	X	303	X	X
з них у сім'ях непрацездатних осіб	31	X	X	34	X	X	25	X	X
у сім'ях з непрацездатними особами	561	X	X	424	X	X	270	X	X
у сім'ях з інвалідами	29	X	X	15	X	X	8	X	X
кількість непрацездатних дорослих	12	X	X	3	X	X	3	X	X
у сім'ях з непрацездатними особами	11	X	X	3	X	X	3	X	X
у сім'ях з інвалідами	1	X	X	0	X	X	0	X	X
кількість інвалідів	33	X	X	14	X	X	11	X	X
кількість дітей	671	X	X	659	X	X	421	X	X
з них у сім'ях з непрацездатними особами	637	X	X	610	X	X	404	X	X
у сім'ях з інвалідами	34	X	X	49	X	X	17	X	X

Відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" та Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України допомога призначається на 6 місяців з місяця звернення до органу праці та соціального захисту населення малозабезпеченої сім'ї. Допомога призначається громадянам, які постійно проживають на території України, за місцем реєстрації або за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї за умови подання довідок про склад сім'ї і про неотримання такої допомоги за місцем реєстрації. Розмір державної соціальної допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом на сім'ю та її середньомісячним сукупним доходом, але не може бути більшим ніж 75 відсотків прожиткового мінімуму для сім'ї.

За даними таблиці 2.2 можна зазначити, що загальна кількість людей, які звернулись за допомогою за останні три роки знизилась, але майже всім призначено допомогу. Найчисленнішу категорію складають сім'ї, до складу яких входять непрацездатні особи. Кількість таких сімей з кожним роком зменшується, як і тих сімей, до складу яких входять інваліди. Якщо розглянути детальніше, можна сказати, що сім'ї, які складаються з непрацездатних є найбільш потребуючими, тому що із загальної кількості осіб, які враховані при призначенні допомоги, їх найбільше. Сімей, в яких є непрацездатні особи менше, як і тих, до складу яких входять інваліди.

Непрацездатних дорослих у сім'ях з інвалідами у 2019, 2020 роках не було, а у 2018 така особа була одна. Тоді як у сім'ях з непрацездатними дорослими їх було 13, 3, 3 особи за останні три роки. Розглянувши кількість дітей можна сказати: 1) у сім'ях з непрацездатними особами їх було 637, 610, 404 за останні три роки; 2) у сім'ях з інвалідами їх менше, тому що категорія є менш численнішою, а саме: 34, 49, 17 осіб відповідно за три роки.

Таблиця 2.3 містить дані щодо надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Таблиця 2.3 – Надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям за 2018 – 2020 роки

Найменування	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кіл-ть осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.
З рядка 16: кількість дітей, які виховуються одинокими матерями (батьками/усиновителями)	356	X	X	275	X	X	185	X	X
кількість дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	281	X	X	218	X	X	149	X	X
кількість дітей, які виховуються одинокими матерями (батьками/усиновителями)	13	X	X	11	X	X	2	X	X
Кількість дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях	28	X	X	31	X	X	6	X	X
кількість дітей-інвалідів	11	X	X	7	X	X	3	X	X
З рядка 15 розподіл дітей за віком: до 3 років	172	X	X	31	X	X	6	X	X
З 3 до 6 років	121	X	X	117	X	X	87	X	X
З 6 до 18 років	378	X	X	305	X	X	175	X	X
кількість сімей, яким допомога призначена у розмірі, зменшеному на 20 відсотків	1	0,8	800	8	987,7	123,46	5	561,58	112,32
у розмірі, зменшеному на 40 відсотків	0	0	0	2	153,81	76,9	0	0	0
у розмірі, зменшеному на 50 відсотків	0	0	0	1	431,25	431,25	0	0	0
склад сімей, яким призначена допомога, за кількістю членів сімей: з 1 особи	31	10,8	348,39	36	2768,17	76,89	30	2633,06	87,77
з 2 осіб	332	294,6	887,35	253	33369,45	131,89	174	23483,9	134,96
з 3 осіб	108	151,6	1403,7	70	15276,89	218,24	42	9077	216,12
з 4 особами	42	149,1	3550	43	14785,58	343,85	26	8619,65	331,53
з 5 та більше осіб	23	67,5	2934,78	41	17202,44	419,57	22	11203,09	509,23

За даними таблиці 2.3 можна зробити такі висновки:

1. У сім'ях з непрацездатними особами:

- кількість дітей, які виховуються самотніми матеріями (батьками, усиновителями) переважно більше кількості дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях;
- діти-інваліди відсутні.

За цими ознаками спостерігаємо загальне зниження чисельності дітей з кожним роком.

2. У сім'ях з інвалідами:

- кількість дітей які виховуються самотніми матеріями (батьками, усиновителями), та
- кількість дітей- інвалідів значно менше, ніж
- кількість дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях.

Проаналізувавши розподіл кількості дітей за віком, можна сказати, що дітей віком від 3 до 6 років є менше, ніж дітей віком від 6 до 18 років, при чому їх кількість з кожним роком зменшується.

Розглянемо розподіл кількості сімей, яким було призначено допомогу за такими ознаками: 1) зменшення допомоги на 20% : 1, 8, 5 сімей відповідно за три роки; 2) зменшення допомоги на 40%: 0, 2, 0 сімей; 3) зменшення на 50%: 0, 1, 0 сімей.

Порівнюючи склад сімей, яким призначено допомогу за кількістю членів сім'ї маємо, що найчисельнішими є сім'ї , які складаються з: двох осіб; трьох осіб; чотирьох осіб; -однієї особи;- п'яти та більше осіб.

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми через надання державної допомоги з урахуванням складу сім'ї, її прибутків, віку, стану здоров'я дітей тощо. Таблиця 2.4 містить інформацію щодо надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки.

Таблиця 2.4 – Надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки.

Найменування показника	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис. грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.
Кількість осіб, які звернулись за допомогою протягом звітного року	772	X	X	790	X	X	1950	X	X
Кількість осіб, яким призначено допомогу протягом звітного року	684	X	X	758	X	X	1950	X	X
Кількість жінок, які звернулись за призначенням допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами	237	X	X	256	X	X	239	X	X
Кількість жінок, яким призначено допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами протягом звітного року та сума	235	110,3	46,94	235	123056,85	523,65	239	144384,7 ₄	604,12
жінок, звільнених з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства	0	0	0	0	0	0	0	0	0
жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітних	24	12,2	50,83	48	25009,53	521,03	46	28335,62	615,9
жінок-аспірантів, докторантів, клінічних ординаторів, студенток	12	5,3	44,17	11	5645,57	513,23	6	3624,72	604,12
непрацюючих жінок	199	92,8	46,63	176	92401,75	525,01	187	112424,4	601,2
Кількість виплат допомогиу зв'язку з вагітністю та пологами протягом звітного року та сума допомоги	246	110,3	X	235	123056,85	X	245	144384,7 ₄	X
Кількість осіб, які звернулися за призначенням допомоги при народженні дитини	107	X	X	118	X	X	700	X	X
Кількість осіб, яким призначено допомогу при народженні дитини та сума допомоги	107	304,4	284,49	116	986000	8500	700	3695418,2	5279,2
Кількість дітей, на яких призначено допомогу при їх народженні та сума допомоги	113	304,4	269,38	118	1003000	8500	700	3695418,2	5279,2

Сім'ї мають право на державну допомогу з вагітності й пологів, за народження дитини, з догляду за хворою дитиною або інвалідом. Порядок призначення та виплата її сім'ям визначається Кабінетом Міністрів України. Фінансується державна допомога з Фонду соціального страхування України, Пенсійного фонду України, державного й місцевих бюджетів та інших коштів. Принциповим положенням є те, що державна допомога сім'ям з дітьми не підлягає оподаткуванню.

За даними таблиці 2.4 можна зробити наступні висновки:

1. З кожним роком збільшується кількість осіб, які звернулись за допомогою.

2. Майже всім звернутим особам допомога була призначена.

3. Кількість жінок, яким призначено допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, за останні три роки була майже незмінною, і складається з:

- кількість жінок, звільнених з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства— жодної особи;

- кількість жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні. У 2018 році їх було 24 особи, у 2019 році ця цифра сягнула 48 осіб, у 2020 – 46 осіб;

- кількість жінок-аспірантів, докторантів, клінічних ординаторів з кожним роком зменшується;

- кількість непрацюючих жінок є найчисленнішою групою з перерахованих. У 2018 році таких осіб було 199, у 2019 році – 176 осіб, у 2020 – 187 осіб.

4. За останні три роки збільшилась кількість осіб, які звернулись за допомогою при народженні дитини, і майже всім ця допомога була призначена.

5. Також збільшилась кількість дітей, на яких призначено допомогу при народженні. Якщо у 2018 році ця цифра була 113 дітей, а у 2019 році 118, то у 2020 році сягнула до 700 дітей. При такому різкому збільшенні новонароджених, знизився середній розмір допомоги на кожну дитину.

В таблиці 2.5 наведена інформація стосовно надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки.

Таблиця 2.5 – Надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки.

Найменування показника	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.
з них кількість одноразових виплат допомоги при народженні на кожну дитину та нарахована сума допомоги	110	216,3	196,64	109	370300	3397,25	429	1458128,1	3398,9
з них кількість щомісячних виплат допомоги при народженні дитини та сума допомоги	223	88,1	39,51	1276	543549,6	526	5492	2326101,8	423,54
Кількість виплат допомоги при народженні на кожну дитину, протягом звітного року, та нарахована сума	333	304,4	X	1266	892646,6	X	6064	3784229,9	X
з них кількість одноразових виплат допомоги при народженні на кожну дитину та сума допомоги	110	216,3	X	106	360268,7	X	440	274581,33	X
з них кількість щомісячних виплат допомоги при народженні дитини та сума допомоги	223	88,1	X	1160	532377,9	X	5624	3509648,57	X
Кількість осіб, які звернулися за призначенням допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку	256	X	X	249	X	X	843	X	X
Кількість осіб, яким призначено допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку	238	X	X	234	X	X	843	X	X
Кількість виплат отримувачам допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, передбачених протягом звітного року, та нарахована сума допомоги	7386	676	9,15	7605	775407,7	101,96	13297	1639062,02	123,27
Кількість виплат допомоги на дітей, віком до трьох років, передбачених протягом звітного року, та нарахована сума допомоги	7386	676	9,15	7624	775407,7	101,71	13647	1639062,02	120,1
Кількість виплат допомоги на дітей віком до трьох років протягом звітного року та сума	7386	676	X	7039	720740,1	X	13987	1638290,38	X

Проаналізувавши дані таблиці 2.5, можна зробити такі висновки:

1. Кількість виплат допомоги при народженні на кожну дитину зросла за останні три роки і складається з:

- одноразових виплат допомоги при народженні на дитину;
- щомісячних виплат допомоги на дитину.

2. Кількість осіб, які звернулись за призначенням допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку склала: у 2018 році 256 осіб, у 2019 році 249 осіб, у 2020 році – 843 особи.

3. Кількість осіб, яким такий вид допомоги був призначений склав: у 2018 році 238 осіб, у 2019 році 234 особи, у 2020 – 843 осіб.

Майже всім звернутим особам допомога по догляду за дитиною до трьох років була призначена.

4. Кількість виплат отримувачам допомоги по догляду за дитиною також зросла за останні три роки.

5. Зросла також допомога на дітей віком до трьох років, тому що з кожним роком зростала сума допомоги.

6. Кількість осіб, які звернулись за призначенням допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням склала: 43 особи, 97 і 98 осіб відповідно за останні три роки.

7. Кількість осіб, яким призначено таку допомогу склала: 39, 92, 98 осіб.

Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, майже всім була призначена.

Таблиця 2.6 містить інформацію щодо надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки.

Таблиця 2.6 – Надання державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми за 2018 – 2020 роки

Найменування показника	2018 рік			2019 рік			2020 рік		
	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.	Кількість осіб, од.	Сума допомоги, тис.грн.	Середній розмір допомоги, грн.
Кількість осіб, яким призначено допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням	39	X	X	92	X	X	98	X	X
Кількість виплат допомоги отримувачам допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням, передбачених протягом звітного року та нарахована сума допомоги	285	89,7	31,47	501	196525,7	392,27	621	242945,55	391,22
кількість виплат отримувачам допомоги на дітей, які є вихованцями навчальних закладів, що фінансуються не за рахунок	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Кількість виплат допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням, передбачених протягом звітного року та нарахована сума допомоги	285	89,7	31,47	508	196525,7	386,86	625	242945,55	388,71
кількість виплат допомоги у максимальному розмірі та сума допомоги	109	50,6	46,42	384	193284,5	503,35	128	68992	539
з них на дітей віком до 6 років	18	6,3	35	75	30556,8	407,42	32	14464	452
з них на дітей віком з 6 до 18 років	91	44,3	48,68	309	162727,7	526,63	96	54528	568
кількість виплат допомоги на дітей, які є вихованцями навчального закладу, що фінансується не за рахунок бюджетних коштів, та сума допомоги	0	0	0	0	0	0	0	0	0
кількість виплат допомоги у максимальному розмірі та сума допомоги	0	0	0	0	0	0	0	0	0
з них на дітей віком до 6 років	0	0	0	0	0	0	0	0	0
з них на дітей віком з 6 до 18 років	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Кількість виплат допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням, протягом звітного року та сума допомоги	285	89,7	X	497	189098,9	X	621	242945,55	X

Проаналізувавши дані таблиці 2.6, можна зробити такі висновки:

1. Кількість осіб, які є отримувачами допомоги на дітей, що перебувають під опікою чи піклуванням, значно зростає. Їх кількість склала: 285 осіб у 2018 році, 501 особа у 2019 році і 621 – у 2020 році.

2. Кількість отримувачів допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, а також є вихованцями не бюджетних навчальних закладів, відсутні.

3. Кількість виплат допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, склала: 109, 384, 128 виплат відповідно за три останні роки, з них:

- на дітей, віком до 6 років;
- на дітей, віком від 6 до 18 років.

Останні становлять більш чисельну групу.

4. Кількість виплат допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням і є вихованцями не бюджетних навчальних закладів, відсутні.

2.3 Договірні відносини та правові особливості їх впровадження

Усі договірні відносини Покровського управління праці та соціального захисту населення регулюються Бюджетним кодексом України від 21 червня 2001 року.

Бюджетний кодекс України визначає засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу і між бюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Бюджетним кодексом України регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів та розгляду звітів про їх виконання, а також контролю за виконанням Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Договірні відносини управління праці та соціального захисту населення

покладені на такі принципи:

1. Бюджетний період для всіх договорів становить один рік. Це визнано у статті 3 БКУ, яка наголошує: бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року. Неприйняття Верховною Радою України закону про державний бюджет не є підставою для встановлення іншого бюджетного періоду.

2. Договори укладаються тільки у разі затвердженого кошторису. В іншому випадку управління не бере на себе таке зобов'язання.

3. Заборонена попередня оплата товарів, робіт і послуг. Виключення перелічені у Постанові Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2006 року № 1404: Питання попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти.

Кабінет Міністрів України постановляє погодитися з пропозицією Міністерства фінансів стосовно того, що у договорах про закупівлю товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти замовники можуть передбачити попередню оплату лише у разі закупівлі:

1) на строк не більше трьох місяців:

- робіт з капітального будівництва, капітального ремонту, реконструкції та реставрації, придбання основних засобів і житла;

- науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;

- робіт із створення, виготовлення літературних, художніх та інших творів;

- товарів, робіт і послуг, що мають тривалий цикл виробництва (більше трьох місяців) та/або технічною специфікацією щодо яких встановлено спеціальні вимоги до технічних характеристик предмета закупівлі (процесу виробництва), які відрізняються від міжнародних або національних стандартів, норм, правил;

- програмного забезпечення та робіт з його створення;

- товарів, робіт і послуг у нерезидентів України, якщо вони не

виробляються (не надаються) в Україні;

- вакцин для профілактичних щеплень людей і тварин;
- медичного обладнання та санітарних автотранспортних засобів для забезпечення закладів охорони здоров'я згідно з державними програмами і заходами програмного характеру;
- товарів і послуг, пов'язаних з організацією та проведенням навчально-тренувальних зборів і спортивних змагань в Україні, якщо здійснення попередньої оплати передбачено регламентними документами міжнародних спортивних організацій.

2) на строк не більше одного місяця:

- послуг пошти та зв'язку;
- санаторно-курортних послуг для окремих категорій осіб, які мають право на їх придбання відповідно до законодавства;
- послуг з енергопостачання;
- товарів, робіт і послуг, пов'язаних з організацією та проведенням офіційних державних та міжнародних заходів, з'їздів, конференцій, а також виборів і референдумів;
- транспортних послуг і авіаперевезень;
- лікарських засобів і виробів медичного призначення;

3) на строк не більше одного року – періодичних видань;

4) на строк не більше чотирьох років – товарів, робіт і послуг, пов'язаних з придбанням повітряних суден;

5) на строк не більше шести місяців:

- товарів, робіт та послуг, пов'язаних зі створенням уніфікованої системи диспетчерського контролю та автоматизованого керування гірничими машинами і технологічними комплексами на вугільних підприємствах;
- товарів, робіт і послуг, пов'язаних зі створенням центру для раннього виявлення онкологічних захворювань.

Як було сказано раніше, Покровське управління праці та соціального

захисту населення діє у рамках укладених договорів. Завідуючий сектором кадрово-правової роботи розробляє їх і несе відповідальність за правильне оформлення.

Одним із видів договорів, які укладаються з метою допомоги громадянам, є договір на відшкодування суми житлових субсидій. Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.1995р. № 848 Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату ЖКП зі змінами та доповненнями, Покровське управління праці та соціального захисту населення зобов'язується відшкодувати Об'єднанню співвласників багатоквартирного будинку суми житлових субсидій на оплату квартирної плати у межах, встановлених державним бюджетом асигнувань на 2021 рік.

За цим договором сторони взяли на себе такі зобов'язання:

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку з одного боку (виконавець):

- здійснити звірку списків громадян, яким призначено субсидії з фактичними даними щодо отримувачів субсидії;
- у разі наявності розбіжностей скласти протокол розбіжностей;
- надавати протокол розбіжностей та акти звірок для корегування помилок у наступному місяці;
- по закінченню терміну дії субсидії надавати довідки управлінню щодо кількості та якості наданих житлово-комунальних послуг;
- у разі ненадання або неналежного надання житлово-комунальних послуг повертати надміру перераховані кошти управлінню, згідно зробленого перерахунку на підставі наданих підприємством довідок;
- у разі зміни цін і тарифів на послуги, на оплату яких призначено субсидію протягом 5 днів з часу таких змін надавати у відділі субсидій відомості у вигляді переліків отримувачів субсидій із визначеними сумами, які підлягають оплаті.

Покровське управління праці та соціального захисту населення з іншого

боку (замовник):

- надавати списки громадян, яким призначено субсидію до Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
- вимагати належного оформлення протоколів розбіжностей та актів звірок;
- у разі наявності розбіжностей корегувати помилки за минулий місяць у наступному місяці;
- проводити перевірку якості житлово-комунальних послуг наданих підприємством;
- у разі ненадання або неналежного надання житлово-комунальних послуг здійснювати перерахунок на підставі довідок, наданих підприємством та повертати надміру перераховані кошти;
- здійснювати виплати виконавцю шляхом перерахування грошових коштів на розрахунковий рахунок.

У договорі також обговорюється форс-мажор. Сторони звільняються від відповідальності невиконання зобов'язань, якщо це невиконання з'явилося наслідком подій надзвичайного характеру, які неможливо було передбачити: пожежа, вибух, епідемія, а також війна або воєнні дії, страйк у галузі або регіоні, прийняття органами державної влади або управління рішення, що тягне за собою неможливість виконання договору. Форс-мажор є важливою передумовою, тому що сторони звільняються від відповідальності невиконання своїх зобов'язань.

Таким чином, держава захищає як бюджетну установу, так і громадян, інтереси яких захищає Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Вищесказане можна акцентувати на таких висновках:

1. Договорів за кількістю укладається багато і вони мають однакову форму заповнення, тому доцільно буде розробити інформаційну базу даних, де буде зберігатися весь перелік замовників і виконавців договірних відносин. Це є позитивною стороною, тому що кожен рік із прийняттям нового бюджету не

треба оформлювати нових договорів, слід тільки замінити предмет договору та переглянути права і обов'язки обох сторін.

2. Усі правові питання управління праці та соціального захисту покладені на завідуючого сектором кадрово-правової роботи. Автор пропонує розширити відділ правового забезпечення і залучити до роботи кваліфікованих робітників.

2.4 Ефективність діяльності юридичної служби

Основне завдання завідуючого сектором кадрово-правової роботи – організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства, інших нормативних документів управління праці та соціального захисту населення, а також їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань та функціональних обов'язків.

Завідуючий сектором в своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями, декретами Кабінету Міністрів України, актами центральних органів виконавчої влади, посадовою інструкцією та іншими нормативними актами.

Завідуючий сектором підпорядковується безпосередньо начальнику управління праці та соціального захисту населення.

Посада завідуючого сектором кадрово-правової роботи є посадою службовця органів місцевого самоврядування.

Прийняття та звільнення з займаної посади проводиться наказом начальника управління праці та соціального захисту населення, згідно діючого законодавства про працю та вимог Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року.

Основною метою завідуючого сектором є забезпечення дотримання Законів України по соціальному захисту громадян міста.

Завідуючий сектором відповідно до покладених на нього обов'язків:

1. Координує роботу сектора.
2. Організовує правильне виконання актів законодавства, інших нормативних актів і документів, подає керівництву пропозиції щодо вирішення правових питань виробничої, економічної та соціальної діяльності підприємства.
3. Координує роботу і бере безпосередню участь управління підготовці наказів та інших актів підприємства, що регулюють відносини структурних підрозділів, їх майнову відповідальність.
4. Перевіряє відповідність законодавству проектів наказів, інших актів, що подаються на підпис начальника управління, що візує їх за наявності погодження цих проектів зацікавленими підрозділами.
5. Разом із структурними підрозділами складає висновки за проектами наказів та іншими актами, готує і вносить управління встановленому порядку пропозиції про зміну чи скасування актів управління, що фактично втратили чинність, не відповідають умовам господарювання або видані з порушенням вимог законодавства.
6. Здійснює контроль за відповідністю законодавству актів, прийнятих керівниками структурних підрозділів, доповідає начальнику управління для вжиття заходів щодо їх зміни чи скасування.
7. Перевіряє правильне оформлення та відповідність законодавству рішень міської ради, виконавчого комітету та розпоряджень міського голови, а також зберігає їх.
8. Забезпечує облік і зберігання текстів законодавчих актів, а також актів нормативного характеру, виданих управлінням, підтримує їх в контрольному стані.
9. Бере участь управління підготовці, укладенні та контролі за виконанням господарських договорів (контрактів) з іншими підприємствами, установами, організаціями, дає правову оцінку їх проектам.

10. Надає правову допомогу управлінню процесі створення, освоєння та впровадження науково-технічних розробок, новітніх технологій.

11. Організовує претензійну і веде позовну роботу; представляє встановленому законодавством порядку інтереси управління в судах, інших органах під час розгляду правових питань і спорів, дає правову оцінку претензіям, що пред'явлені управлінню чи управлінням управління зв'язку з порушенням його майнових прав і законних інтересів; контролює дотримання структурними підрозділами встановленого на підприємстві порядку пред'явлення і розгляду претензій.

12. Аналізує наслідки розгляду претензій, позовів і судових справ, практику укладання та виконання договорів (контрактів); вносить начальнику управління пропозиції щодо удосконалення правового забезпечення господарської діяльності.

13. Дає висновки стосовно правомірності списання матеріальних цінностей, дебіторської заборгованості, непродуктивних витрат на правову оцінку фактам недостач, крадіжок, безгосподарності, випуску недоброякісної продукції, псування майна; розглядає матеріали про відшкодування за рахунок винних осіб матеріальної шкоди, що готується відповідними підрозділами на основі економіко-правового аналізу даних бухгалтерського обліку і статистичної звітності, інших документів фінансово-господарської діяльності управління та матеріалів перевірок, проведених правоохоронними і контролюючими органами.

14. Сприяє додержанню законності управління реалізації прав трудового колективу під час вирішення ним питань виробничого характеру і соціального розвитку; бере участь управління підготовці та укладанні трудового договору; консультує виборні органи трудового колективу з питань законодавства, що стосується їх повноважень.

15. Разом з відповідними підрозділами бере участь управління підготовці заходів щодо зміцнення трудової дисципліни; забезпечення охорони праці на

виробництві; надає правову допомогу працівникам управління, які потребують соціального захисту.

16. Забезпечує правильне застосування норм трудового, житлового, пенсійного та іншого законодавства, що зачіпають права і законні інтереси працівників, вносить пропозиції начальнику управління про поновлення порушених прав; в разі невиконання вимог законодавства при звільненні працівника з роботи, переведенні на іншу роботу, притягненні до дисциплінарної чи матеріальної відповідальності.

17. Бере участь управління забезпеченні дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища та вжиття заходів, спрямованих на запобігання його порушень

18. Сприяє своєчасному вжиттю заходів за протестами та поданнями прокуратури, окремими ухвалами суду, відповідними документами інших правоохоронних та контролюючих органів.

19. Організовує і проводить роботу, пов'язану з підвищенням рівня правових знань працівників управління, інформує про законодавство, роз'яснює існуючу практику його застосування; дає консультації з правових питань.

20. Бере участь у комісії при міській раді при проведенні правових днів.

21. Проводить прийом громадян по правовим питанням, які стосуються питань діяльності управління праці та соціального захисту населення.

22. Бере участь управління розробці посадових інструкцій на працівників управління.

23. При необхідності набирає та друкує на комп'ютері бланки і текстовий матеріал.

24. Знає роботу спеціаліста по кадрам і дало виробництву та підміняє його при необхідності.

25. Знає і дотримується правил роботи на персональному комп'ютері, а також порядок надання доступу до локальних мереж і сервісів мережі Internet в системі праці та соціального захисту населення Донецької області.

Завідуючий сектором кадрово-правової роботи має право:

- одержувати у встановленому порядку від працівників управління документи, довідки, розрахунки, інші матеріали для виконання покладених на нього завдань;
- інформувати начальника управління разі покладення на нього виконання роботи, що не належить до його функцій чи виходить за його межі управління випадках, коли відповідні підрозділи або посадові особи не надають документи, інші матеріали, необхідні для вирішення порушених питань;
- залучати за згодою начальника управління відповідних спеціалістів для підготовки проектів нормативних актів та інших документів, а також для розробки і здійснення заходів, які проводяться завідуючим сектором відповідно до покладених на нього обов'язків;
- брати участь управління проведенні нарад управління разі розгляду на них питань щодо практики застосування законодавства;
- користуватися правами і свободами, які гарантовані громадянам Конституцією і законами України;
- проводити консультації, надавати методичні рекомендації по правовим питанням, які стосуються діяльності управління;
- готувати позовні заяви в суд для утримання надміру виплачених коштів;
- на оплату праці згідно чинного законодавства;
- на соціальний і правовий захист.

Завідуючий сектором кадрово-правової роботи несе відповідальність за:

- 1) невиконання чи неналежне виконання обов'язків, передбачених Посадовою інструкцією;
- 2) регламенту роботи управління;
- 3) виконання обов'язків, покладених нормативними актами, наказами начальника УПСЗН;
- 4) недотримання Кодексу службовця органів місцевого самоврядування;
- 5) порушення попередження о спеціальних обмеженнях, встановлених

Законами України «Про службу в органах місцевого самоврядування» та «Про боротьбу з корупцією»;

б) за порушення правил роботи на персональних комп'ютерах та порядок надання доступу до локальних мереж та до сервісів мережі Internet в Системі праці та соціального захисту населення Донецької області.

Завідуючий сектором взаємодіє з відповідними структурними підрозділами управління, облдержадміністрації, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, державними підприємствами, організаціями, установами. Також розглядає та готує відповідно до своїх повноважень документи, матеріали і надає їх в зазначені терміни керівництву Управління праці та соціального захисту населення.

З таблиці 2. видно, що сектор з кадрово-правової роботи складається із завідуючого сектором кадрово-правової роботи і провідного спеціаліста.

Проаналізувавши посадову інструкцію завідуючого кадрово-правової роботи, доцільним буде розширити відділ з правової роботи. Тому що усі правові питання управління праці та соціального захисту покладені на завідуючого сектором кадрово-правової роботи. Автор пропонує залучити до роботи відділу кваліфікованих спеціалістів.

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ТРУДОВИХ ГАРАНТІЙ І СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

3.1 Концепція вдосконалення державної сфери надання пільг

Українське законодавство передбачає систему пільг, переваг, гарантій і компенсацій, що становлять собою правові засоби забезпечення реалізації особою своїх прав, передбачених Конституцією України та іншими законами держави. Ці правові засоби спрямовані, перш за все, на захист громадян, на більш повну, ґрунтовну реалізацію ними трудових, майнових, соціальних, особистих та інших прав.

Пільги, переваги (привілеї), гарантії і компенсації з загально-правового погляду є різними правовими категоріями, хоча в законодавчих актах вони межують одні з одними, тісно пов'язані між собою, а інколи, заступають одні одних. На побутовому ж рівні спостерігається нівелювання різниці між цими категоріями, усі ці засоби означаються одним терміном “пільги”. А подекуди, під пільгами розуміють і законодавчо встановлені права громадян, зокрема права працівників, надані їм для забезпечення виконання покладених на них службових обов'язків.

В той же час, держава, як основний суб'єкт соціальної політики, повинна:

- забезпечувати прийняття законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють питання соціального захисту;
- у законодавчому порядку визначати умови, порядок надання та розміри пенсій, допомог, пільг та інших видів соціальних гарантій;
- здійснювати соціальне забезпечення за рахунок державного бюджету, надавати соціальну підтримку окремим категоріям непрацездатних громадян за рахунок Державного та місцевих бюджетів;
- визначати основні види соціальних стандартів, нормативів та

забезпечувати їх дотримання;

- здійснювати у встановлених формах нагляд та контроль за дотриманням законодавства про соціальний захист населення України;

- гарантувати та забезпечувати реалізацію права громадян на соціальний захист, на добровільне обрання особою системи, механізмів отримання пільг, передбачених законодавством.

В умовах докорінного реформування економіки України необхідна виважена державна соціальна політика надання громадянам пільг за соціальною ознакою, яка враховувала б особливості процесів економічних і соціальних перетворень.

На підставі існуючого порядку надання пільг, з точки зору ефективності соціального захисту населення, отриманий результат дозволяє твердити, що:

- діючий порядок надання пільг сформовано безсистемно, без урахування особливостей економічних процесів у країні та її фінансових можливостей;

- надмірне розширення категорій громадян, які мають право на пільги за соціальною ознакою, знецінює саму ідею надання пільг ветеранам війни та праці, ліквідаторам наслідків Чорнобильської катастрофи та іншими категоріями населення;

- сучасне недосконале нормативно-правове забезпечення надання державних соціальних пільг не сприяє вирішенню питань соціального захисту населення і приведенню чинного законодавства соціальної спрямованості відповідно до міжнародного права;

- пільги не виконують функції соціального захисту населення.

На сьогоднішній день пільги надаються громадянам у безготівковій формі шляхом зменшення або звільнення від оплати за послуги, а витрати підприємств (організацій) на надання пільг відшкодовуються з бюджету і обраховуються як знижка оплати за фактично спожитий обсяг пільгових послуг, але не більше встановлених форм споживання (за наявності засобів обліку), або за обсяг послуг, визначений за нормами споживання (за відсутністю засобів обліку).

Упорядкування надання пільг, налагодження чіткого обліку громадян, які мають право на пільги, запровадження системного надання пільгових послуг, поетапне запровадження системи надання пільг у готівковій формі за добровільним вибором громадян, які мають відповідне право та визначення реальних розмірів бюджетних витрат, що спрямовуються на забезпечення програм соціального захисту – напями, за якими повинна проводитися подальша робота у цій сфері.

Спрощення процедури отримання пільгових послуг, адресне надання пільг окремим категоріям громадян, а також облік реальних розмірів бюджетних витрат на відповідне фінансове забезпечення, потребує системного та категорійного підходу до форми надання пільг громадянам.

Це дасть змогу впорядкувати видатки державного бюджету на забезпечення пільг окремим категоріям громадян, які мають право на пільги, та забезпечити ефективність державного контролю за використанням бюджетних коштів. Зважаючи на неефективність нормативно-правової бази щодо соціального захисту населення і її великої розгалуженості, автором розроблена і запропонована концепція вдосконалення державної сфери надання пільг.

Метою концепції є вдосконалення цілісної системи соціального захисту населення, забезпечення адресного надання пільг окремим категоріям громадян, в тому числі у грошовій формі, та реалізація їхнього конституційного права на отримання пільгових послуг.

Основними завданнями концепції є:

- удосконалення діючої системи безготівкового надання пільг шляхом запровадження адресного фінансування підприємств за фактично надану пільгову послугу громадянину, який має на неї право;
- створення інституційного механізму поступового, поетапного запровадження готівкової форми надання пільг як за їх видами, так і за категоріями отримувачів пільг;
- безкоштовне забезпечення засобами обліку житлово-комунальних послуг

громадян, які мають право на відповідні пільги;

- розроблення соціального та економічного обґрунтування розрахункових норм споживання послуг за видами пільг на одну особу диференційовано по регіонах;

- розробка та затвердження порядку виплати громадянам, які мають право на пільги готівки, у грошовому еквіваленті норми споживання послуг, з оплатою ними за фактом і якістю наданої послуги;

- уніфікація порядку обрахування вартості пільг за соціально-економічними розрахунковими нормами споживання послуг;

- запровадження електронного соціального паспорту для відповідних категорій осіб на базі системи Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги;

- реалізація системного підходу до визначення розміру видатків державного бюджету на належне фінансове забезпечення надання пільг у грошовій формі;

- посилення контролю за використанням бюджетних призначень, що передбачені у державному бюджеті на надання пільг у грошовій формі окремим громадянам;

- додержання прав і законних інтересів юридичних осіб, які надають послуги громадянам на пільгових умовах, шляхом своєчасного відшкодування їх витрат за фактично надані послуги;

- проведення індексацій готівкової виплати пільг з урахуванням зростання вартості наданих послуг;

- підготовка пропозицій про внесення змін до законодавчих актів стосовно запровадження механізму надання пільг у грошовій формі з попереднім публічним обговоренням цих змін;

- розробка проекту Соціального Кодексу України.

Концепцією пропонується найбільш соціально виправданий варіант удосконалення системи соціального захисту громадян шляхом збереження

надання пільг у безготівковій формі на базі ведення місцевими органами праці та соціального захисту населення персоніфікованого обліку громадян, які мають право на пільги, та поступового запровадження адресного надання пільг у грошовій формі (що передбачатиме посилення контролю за використанням бюджетних призначених на надання пільг з оплати проїзду в транспорті загального користування за карткою пільговика, та одночасне запровадження механізму надання інших видів пільг у грошовій формі за згодою осіб). При цьому грошовий еквівалент пільг, що виплачений готівкою, не враховується у сукупному доході сім'ї пільговика, при визначенні права на інші державні соціальні виплати та субсидії.

Це дасть можливість забезпечити:

- реалізацію права громадянам на соціальний захист;
- збереження існуючої системи безготівкових відшкодувань на покриття збитків підприємствам, якими надаються послуги пільговикам на адресній основі;
- розроблення і затвердження на законодавчому рівні соціально та економічно обґрунтованих розрахункових норм споживання послуг за видами пільг на одну особу диференційовано по регіонах;
- впровадження системи готівкових виплат за згодою громадян, які мають право на пільги на норму послуги передбачену законом;
- добровільність вибору кожного громадянина, який має право на пільгу безготівкової системи її отримання або отримання готівки на норму пільги;
- дотримання встановлених соціальних нормативів;
- виплату громадянам, які мають право на пільги готівки в грошовому еквіваленті норми пільги для подальшої оплати ними підприємству – надавану послуги по факту її отримання з урахуванням якості наданої послуги;
- покращення якості надання пільгових послуг, в тому числі шляхом реалізації прав відповідних категорій населення на забезпечення сучасними видами послуг, таких як кабельне телебачення, мобільний зв'язок, послуги

Інтернету тощо;

- економне споживання громадянами пільгових комунальних послуг;
- впровадження уніфікованого порядку обрахування пільг у грошовій формі на базі соціально-економічних норм споживання послуг;
- зменшення витрат на реалізацію соціальних програм за рахунок автоматизації складових процесів та всебічного контролю за наданням і використанням пільг;
- ефективне виконання програм соціального захисту населення шляхом ведення персоніфікованого обліку громадян, які мають право на пільги;
- можливість отримувати пільги, за добровільним вибором особи, яка має право на пільги, як у готівковій, так і безготівковій формах;
- поетапне запровадження готівкової форми надання пільг як за їх видами так і за категоріями пільговиків;
- створення належних механізмів для використання права на пільги громадянами, які проживають в сільській місцевості;
- системне нормативно-правове забезпечення єдиного порядку надання пільг громадянам;
- здійснення у встановлених формах нагляду та контролю за дотриманням законодавства про соціальний захист населення України.

На основі Концепції передбачається здійснити розроблення заходів щодо:

- об'єднання зусиль органів законодавчої та виконавчої влади для посилення ефективності діючої системи соціального захисту населення;
- створення інституційного механізму поступового переходу на надання пільг окремим категоріям громадян у грошовій формі через запровадження електронного соціального паспорту для відповідних категорій осіб;
- удосконалення механізму розрахунків між органами праці та соціального захисту населення і надавачами послуг за фактично надані послуги за карткою пільговика;
- опрацювання механізмів оплати житлово-комунальних послуг органами

виконавчої влади за громадянина, який має право на 100-відсоткову пільгу на споживання житлово-комунальних послуг;

- проведення апробації механізму надання пільг окремим категоріям громадян у грошовій формі з оплати житлово-комунальних, транспортних послуг, послуг зв'язку та інших;

- удосконалення чинного законодавства з пільгового проїзду громадян, з попереднім публічним обговоренням внесення відповідних змін до чинних нормативно-правових актів, а також запропонованих вперше;

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо доцільності запровадження адресного надання пільг у грошовій формі;

- запровадження постійного моніторингу надання пільг окремим категоріям громадян у грошовій формі;

- розроблення соціально та економічно обґрунтованих розрахункових норм споживання послуг за видами пільг на одну особу диференційовано по регіонах

- підготовки пропозиції про внесення змін до відповідних законодавчих актів та розроблення законопроекту про надання пільг окремим категоріям громадян у грошовій формі;

Впровадження Концепції сприятиме здійсненню системного надання пільг громадянам, як у безготівковій, так і грошовій формах, та розробленню необхідних нормативно-правових і соціальних засад для поступового запровадження адресного надання пільг у грошовій формі на добровільній основі.

Таким чином, наші пропозиції можна акцентувати на наступному:

1. Актуальним питанням на сьогодні є розробка проекту Соціального Кодексу України.

2. Нами аргументовано доведена необхідність застосування адресної допомоги пільговим категоріям населення та її правове визначення.

3. Враховувати досвід країн, які застосовують систему адресної допомоги

впродовж довгого часу. Для отримання такої інформації, треба налагодити доступ до Всесвітньої мережі Інтернет та спеціальних рубрик у засобах масової інформації.

3.2 Вдосконалення правового забезпечення соціальної допомоги в Україні

Складний і суперечливий період економічних перетворень в Україні понизив життєвий рівень багатьох соціальних груп населення, а економічні негаразди опинилися у фокусі політичних дебатів. Уряд України зазнав чимало докорів за те, що не забезпечив належного рівня соціального захисту населення. Важливість реформування чинної системи соціального захисту в Україні давно є очевидною і вимагає змін основних складових системи, а також істотного вдосконалення правового забезпечення її функціонування. Тому ми розглядаємо саме проблему вдосконалення правового регулювання фінансування видатків в системі соціального захисту.

Конституція України тільки окреслила деякі види соціальних гарантій, встановивши в частині третій ст. 46, що «пенсії, інші види соціальних гарантій та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом».

Чинне законодавство України не містить визначення «основне джерело існування». Найбільш близьким за змістом є термін «доходи за основним та неосновним місцем роботи». Проте навіть доходи за основним місцем роботи не можна назвати «основним джерелом існування», тому що вони за неосновним місцем роботи можуть набагато перевищувати заробітну плату за основним місцем роботи. Крім того, пенсії та чимало видів соціальної допомоги виплачуються особам, які не працюють, тобто, не мають місця роботи взагалі. Постає питання: чи можна розуміти під «основним джерелом існування» пенсію пенсіонера, який отримує також кошти від оренди свого майна у розмірі, що в декілька разів перевищує розмір його пенсії? І чи потребує такий пенсіонер

соціальної допомоги (яка може надаватися додатково до пенсії, на тому ж рівні), що і пенсіонер, в якого немає майна, котре можна було б надати в оренду?

Відповідно до мети запровадження в будь-якій країні соціальної допомоги, надання однакової за розміром допомоги особі, яка є матеріально неспроможною і не може забезпечити себе, і особі, яка може прожити за рахунок своїх коштів, вважається як соціальна несправедливість з боку держави. Звідси постає питання: чи має будь-яка державна соціальна допомога в Україні бути адресною – орієнтованою лише на тих осіб, що не мають достатніх власних джерел в сукупності на рівні прожиткового мінімуму? Мені здається, що з точки зору соціальної справедливості, відповідь на це питання має бути позитивною.

Якщо так, то конституційну норму ст.46 треба розуміти так, що при наданні будь-якого виду соціальної допомоги її розмір має визначатися як різниця між розміром прожиткового мінімуму, встановленого законом, та всіма доходами особи (включаючи пенсії і допомоги). Коли ж у особи відсутні інші джерела існування, крім державної соціальної допомоги (включаючи соціальні пенсії), тобто у цьому розумінні державна соціальна допомога стає єдиним (основним) джерелом існування особи, і має надаватися на рівні прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Іншим аргументом щодо недоцільності встановлення розміру кожного окремого виду соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму є те, що сьогодні в Україні певна особа може отримувати одразу декілька її видів, котрі надаються без урахування доходу особи або її сім'ї. Отже, коли б кожен вид соціальної допомоги надавався у розмірі прожиткового мінімуму, зазначена особа отримувала б з консолідованого бюджету України дохід в розмірі декількох прожиткових мінімумів, що не відповідає логіці програм соціальної допомоги та перевищує конституційну гарантію, яка обіцяє допомогу не нижче лише одного прожиткового мінімуму.

Наскільки ж існуюча в Україні система соціальної допомоги є адресною?

Згідно з чинним законодавством, в Україні існує 15 видів державної

соціальної допомоги та окремо 11 видів допомоги сім'ям з дітьми. З них з урахуванням доходу громадянина надається один вид допомоги, а саме: цільова грошова допомога непрацездатним громадянам з мінімальними доходами. З урахуванням сукупного доходу сім'ї надається вісім видів допомоги, а саме: державна грошова допомога деяким категоріям пенсіонерів, адресна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям [6], субсидія на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, матеріальна допомога з безробіття [11], додаткова допомога на поховання [10]. З урахуванням сукупного доходу надаються також три види допомог сім'ям з дітьми [5]: допомога непрацюючим жінкам по догляду за дитиною з двох років; грошові виплати матерям (батькам), зайнятим доглядом за трьома і більше дітьми віком до 16 років; допомога на дітей віком до 16 років (учнів – до 18 років).

Усі інші види допомоги надаються без урахування доходу, тобто не є адресними, а надаються за критерієм належності отримувача до певної категорії громадян.

Отже, з 15 існуючих в Україні видів соціальної допомоги тільки вісім є адресними, а з 11 видів допомоги сім'ям з дітьми лише три види є адресними.

Враховуючи, що через економічний стан на соціальну допомогу виділяються сьогодні обмежені кошти, які розподіляються без врахування матеріального становища отримувачів, не ефективним є використання державних ресурсів з метою підтримки тих, хто найбільш потребує допомоги. Аналіз кожного виду допомоги, яка надається без врахування доходів отримувачів, свідчить, що остання може бути реформована в адресну без значних структурних змін в системі регулятивних органів шляхом внесення доповнень у відповідні акти законодавства.

Що стосується фінансування соціальної допомоги, то з місцевих бюджетів фінансується 12 з 15 її видів, 4 – з Пенсійного фонду, 3 види – з Державного бюджету України.

Щоб оптимально розподілити повноваження, пов'язані з фінансуванням соціальної допомоги між Державними та місцевими бюджетами, розглянемо положення Конституції України. Стаття 46 встановлює право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від громадянина обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом. Ця стаття також встановлює, що право на соціальний захист гарантується «загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних приватних закладів для догляду за непрацездатними».

Отже, право на соціальну допомогу гарантується Конституцією, і може фінансуватися в тому числі з бюджетів. При цьому Основний Закон прямо не визначив, за рахунок коштів яких саме бюджетів це має робитися. У той же час ст. 140 Конституції встановлює, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Наскільки ж правомірно відносити питання надання загальнодержавної соціальної допомоги, яка встановлена законами України та право на яку гарантовано Конституцією, до питань «питань місцевого самоврядування»? Вважаю, що це не є правомірним навіть за ознакою існування конституційної гарантії надання такої допомоги. При цьому місцеві органи влади, виходячи з можливостей власних бюджетів, безумовно, можуть приймати рішення щодо запровадження та надання за їх рахунок додаткових до запроваджених відповідно до законів та гарантованих Конституцією загальнодержавних видів соціальної допомоги. І в цьому випадку надання таких додаткових видів допомоги дійсно буде «питанням місцевого значення».

Інше питання стосується правомірності використання коштів Пенсійного фонду України для фінансування соціальної допомоги. Він утворений для нагромадження коштів, що використовується для пенсійного страхування. Ці відрахування здійснюються роботодавцями із заробітної плати працюючих, або з коштів роботодавців. Право особи на отримання пенсії пов'язується з кількістю відпрацьованих нею років – трудовим стажем [21]. Особи, які не мають достатнього трудового стажу, трудових пенсій не отримують. Отже, пенсійне забезпечення є різновидом соціального страхування, і кошти, нагромаджені в страховому фонді (яким є Пенсійний фонд України), не можуть виплачуватися особам, які не робили страхових внесків взагалі або у достатньому розмірі. Тому соціальні пенсії, що виплачуються особам, які не мають права на трудову пенсію, слід віднести до різновиду соціальної допомоги громадянам похилого віку і фінансувати з Державного бюджету. З цієї причини з бюджету Пенсійного фонду до Державного бюджету мають бути перенесені видатки, пов'язані з фінансуванням цільової грошової допомоги непрацездатним громадянам з мінімальними доходами, а також надбавка до пенсії на утримання непрацездатних членів сім'ї та надбавка на догляд за самотніми та інвалідами. Таке перенесення видатків з Пенсійного фонду до державного бюджету не тільки повністю відповідатиме юридичному статусу та функціям Пенсійного фонду, а й дозволить поліпшити його фінансовий стан та поступово віднести чинний сьогодні максимальний розмір виплачуваних за рахунок Пенсійного фонду пенсій.

Ще однією причиною необхідності реформування в Україні системи соціальної допомоги є неефективність її адміністрування. Майже усі види соціальної допомоги надаються сьогодні на основі різних критеріїв права на отримання певного виду допомоги, котрі вимагають від отримувачів звертатися за кожним видом допомоги окремо. Це вимагає окремо збирати та подавати до різних державних і місцевих органів влади необхідні для призначення допомоги довідки та документи, навіть якщо призначення різних видів допомоги потребує

однакових документів та довідок. Зрозуміло, що це, по-перше, дуже незручно для отримувачів і вимагає від них зайвого витрачання не тільки часу, а й нерідко нервів та здоров'я. А по-друге, вимагає збільшення кількості державних службовців, які працюють в сфері призначення цих видів соціальної допомоги.

Через те, що допомога надається різними органами влади та фінансується з різних бюджетів, досить проблематично створити єдину систему обліку отримувачів соціальної допомоги, а також контролю за ефективністю надання коштів тим, хто їх потребує. Все це призводить до неефективного адміністрування системи соціальної допомоги в цілому.

З наведеного можна зробити такі висновки:

1. Існуюча сьогодні в Україні система соціальної допомоги потребує невідкладного вдосконалення. Автор пропонує створити єдину комп'ютерну систему обліку людей, які отримують пільги з урахуванням терміну і розміру отриманої допомоги. Це виведе із розгалуженості процес надання соціальної допомоги великій кількості людей.

2. Автор також пропонує два рази на рік проводити зібрання представників соціальних служб з соціальними групами населення. За допомогою цього людям буде роз'яснюватись зміни до прийнятих законів та нових положень інструктажів.

3. Для створення ефективної системи соціальної допомоги, необхідно максимально уніфікувати документи, які є необхідними для отримання всіх видів соціальної допомоги, а також процедуру оброблення поданих на отримання допомоги заяв. Ми пропонуємо класифікувати соціальні групи населення, а також закони, які регулюють надання пільг. Для цього треба розробити методичну літературу, звертаючись до якої, пільгові категорії чітко знали, куди треба звернутись для захисту своїх прав. В цій літературі також треба вказати, як оформлюються заяви і в який термін вони мають подаватися. Це полегшить роботу як соціальних працівників, так і пільгових категорій населення.

ВИСНОВКИ

Основні напрями соціальної політики в Україні розроблено з метою створення умов для формування і реалізації соціальної політики на основі визначеної стратегії економічного розвитку та фінансової стабілізації, забезпечення права кожного громадянина на достатній життєвий рівень.

Пріоритетами соціальної політики є створення умов для забезпечення достатнього життєвого рівня населення, розвитку трудового потенціалу, народонаселення за рівнем доходів, проведення пенсійної реформи, надання адресної підтримки незахищеним верствам населення, всебічного розвитку освіти, культури, поліпшення охорони здоров'я населення.

У даній роботі ми проаналізували забезпечення трудових гарантій та соціального захисту населення з подальшим їх вдосконаленням на прикладі управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради.

Проаналізувавши нормативно-правову базу соціального захисту населення, ми дійшли наступних висновків: в Україні існує значна за обсягом нормативно-правова база, яка не класифікована; наявна потреба існує і в розробці Соціального кодексу України.

Охарактеризувавши діяльність управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради, можна стверджувати, що в сучасних умовах значний тягар по соціальній підтримці населення бере на себе держава. Для цього створено Державне управління праці та соціального захисту населення та його підрозділи по регіонам. Проаналізувавши діяльність управління праці та соціального захисту населення Покровської міської ради, ми вважаємо, що діяльність установи з соціального захисту ефективна. Вона здійснюється на засадах Програми соціально – економічного розвитку м. Покровська. На 2020 рік було заплановано ряд заходів для поліпшення соціального становища населення. Взагалі всі заходи виконуються, в повному обсязі не виконуються тільки ті заходи, які зовсім не фінансуються або

фінансуються в обмеженому обсязі.

Велике значення має юридична служба. Це пов'язано з правовою культурою населення загалом і діяльністю служби по окремим напрямкам. Усі правові питання управління праці та соціального захисту покладені на завідуючого сектором кадрово-правової роботи. Автор пропонує розширити відділ правового забезпечення і залучити до роботи кваліфікованих робітників.

Розглянувши договірні відносини управління на прикладі договору на відшкодування суми житлових субсидій, можна зазначити наступне: договорів за кількістю укладається багато і вони мають однакову форму заповнення, тому доцільно буде розробити інформаційну базу даних, де буде зберігатися весь перелік замовників і виконавців договірних відносин. Це є позитивною стороною, тому що кожен рік із прийняттям нового бюджету не треба оформлювати нових договорів, слід тільки замінити предмет договору та переглянути права і обов'язки обох сторін.

З метою вдосконалення надання адресної допомоги та пільг населенню, автором запропонована Концепція вдосконалення державної сфери надання пільг, яка розглянута і рекомендована до впровадження.

Впровадження концепції потребує окремих організаційних заходів, а саме:

- створення єдиної комп'ютерної системи обліку людей, які отримують пільги з урахуванням терміну і розміру отриманої допомоги. Це виведе із розгалуженості процес надання соціальної допомоги великій кількості людей.

- вважаємо за доцільне проводити зібрання представників соціальних служб з соціальними групами населення. За допомогою цього людям буде роз'яснюватись зміни до прийнятих законів та нових положень інструктажів.

- ефективним буде і уніфікація документів, які є необхідними для отримання всіх видів соціальної допомоги, а також процедуру оброблення поданих на отримання допомоги заяв. Ми пропонуємо класифікувати соціальні групи населення, а також закони, які регулюють надання пільг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // ВВР України, 1996. - № 30.
2. Про громадянство України: Закон України від 18 червня 2001р.// Офіційний вісник України, 2001.-№ 9.
- 3 Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992р.// ВВР України, 1993.-№ 5.
4. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000р.// Офіційний вісник України, 2000.-№ 26.
75. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18 травня 2004р.// Офіційний вісник України, 2004.- № 24.
6. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005р.// Офіційний вісник України, 2005.- № 4.
7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003р.// Офіційний вісник України, 2003.-№ 33.
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18 січня 2001р.// Офіційний вісник України, 2001.- №8.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000р.// Офіційний вісник України, 2000.-№ 13.
10. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991р.// ВВР України, 1991.-№ 14.
131. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991р.// ВВР України, 1991.-№ 21.
12. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 р.// ВВР

України, 1992.- № 3.

3 Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001р.// Офіційний вісник України, 2001.-№ 26.

14. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18 листопада 2004р.// Офіційний вісник України, 2004. -№ 50.

15. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991р.// ВВР України, 1992.-№ 15.

16. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 р.// Офіційний вісник України, 2003.-№ 29.

17. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993р.// Збірник законодавства України, 1999.- том VII.

18. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28 лютого 1991р.// ВВР України, 1991.-№ 16.

19. Бюджетний кодекс України// Офіційний вісник України, 2001.-№ 29.

20. Кодекс законів про працю// ВВР України, 1992.-№ 17.

21. Цивільний кодекс України: Офіційний текст// Міністерство юстиції України. – К.: Юрінком Інтер, 2004.- 404 с.

22. Деякі питання призначення і виплати допомоги з дітьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2005р. № 315// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 17.

23. Про додаткові заходи щодо соціального захисту багатодітних сімей: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 1992 р. № 521.

24. Про збереження середньої заробітної плати за вагітними жінками на період обстеження в спеціалізованих медичних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 1991р. № 268.

25. Про зміцнення фінансового стану Фонду соціального страхування України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 1992 р. № 59.

26. Про підвищення соціальних гарантій для населення: Постанова Верховної

Ради України від 29 квітня 1992р. № 2301-ХІІ.

27. Про перегляд прожиткового мінімуму і розміру мінімальної заробітної плати на 2007 рік: Постанова Верховної Ради України від 22 грудня 2006р. № 518.

28. Про порядок введення в дію Закону України “Про допомогу сім'ям з дітьми”: Постанова Верховної Ради України від 21 листопада 1992р. № 2812.

29. Про порядок призначення та надання населенню субсидій: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995р. № 848.

30. Концепція соціального забезпечення населення: Постанова Верховної Ради України від 21 грудня 1993р. № 502.

31. Основи правознавства: Навчальний посібник. / Кер. авт. кол. д-р юрид. наук, проф., засл. юрист України О.В. Негодченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2015.-416с.

32. Правознавство: Підручник/ Авт. кол.: Демський С.Є., Ковальський В.С., Колодій А.М. та інші; За ред. В.В. Копейчикова.-6-е вид., стер. – К.: Юрінком Інтер, 2012.-736с.

33. Бідак В. Складові системи державного регулювання соціального розвитку і соціального захисту// Україна: аспекти праці.-2014.-№ 1.

34. Вітер В. Бідність – проблема планетарного масштабу// УК.- 2017.-№ 64.

35. Гладких В. Соціальні права громадян в аспекті формування України як соціально-правової держави// Право України, 2015.-№ 2.

36. Гуменюк І. Формування системи соціального захисту населення// Право України, 2017.-№ 11.

37. Кіріян Т., Шаповал М. Насущні проблеми соціальної політики та шляхи їх вирішення// Україна: аспекти праці, 2016.-№ 6.

38. Кичко І. Елементи соціального підходу до управління та фінансування соціальної сфери// Україна: аспекти праці, 2016.-№ 6.

39. Колишня Л., Тимошек Т. Шляхи соціальної інтеграції інвалідів у суспільне життя через упровадження організаційної моделі зайнятості/ Україна: аспекти праці, 2015.- № 7.

40. Кравченко В.В., Савчук О.П. Правознавство: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2015.- № 560.

41. Новиков В. Актуальні питання реформування системи соціального захисту населення/ Україна: аспекти праці, 2015.- № 4.

42. Прилипко С. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки// Право України, 2013.- № 2.

43. Прушківська Е. Погодження, сутність і розвиток людського капіталу в умовах сучасних перетворень// Актуальні проблеми економіки, 2018.-№ 7.

44. Сивак С. Організаційно-правові основи недержавного пенсійного забезпечення// Право України, 2009.- № 1.

45. Сташків Б. Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання/ Право України, 2015р.- № 1.